

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav informačních studií a knihovnictví

Studijní program: informační studia a knihovnictví

Studijní obor: informační studia a knihovnictví

Radka Kočudáková

**Vývoj a současný stav Střediska knihovnických a kulturních
služeb v Chomutově**

Bakalářská práce

Praha 2007

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Milena Černá

Oponent bakalářské práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

VLOŽENÉ ZADÁNÍ

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje.

V Praze, 9. července 2007

.....
Radka Kočudáková

Identifikační záznam

KOČUDÁKOVÁ, Radka. *Vývoj a současný stav Střediska knihovnických a kulturních služeb v Chomutově [Development and Present State of The Centre for Library and Cultural Services of Chomutov]*. Praha, 2007-07-09. 67 s. vii s. příl. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Milena Černá.

Abstrakt

Tématem bakalářské práce je vývoj a současný stav Střediska knihovnických a kulturních služeb v Chomutově (<http://www.skks.cz>) s podrobným popisem jeho knihovnické, kulturní a vzdělávací činnosti.

V úvodních kapitolách je představeno město Chomutov a jeho historie od prvního osídlení až po současnost. Dále pak historie jezuitského komplexu, v jehož části nyní Středisko knihovnických a kulturních služeb sídlí.

Stěžejní kapitoly pojednávají o vývoji Střediska knihovnických a kulturních služeb, respektive městské, později okresní, knihovny v Chomutově až do současnosti. Rozebírají historii veřejného knihovnictví s důrazem kladeným na nynější knihovnickou, kulturní a vzdělávací činnost této instituce.

Klíčová slova

Středisko knihovnických a kulturních služeb, SKKS, knihovna, Chomutov, jezuitský areál, jezuitský komplex, jezuitský řád, jezuité, Tovařstvo Ježíšovo, Jiří Popel z Lobkovic, Lobkovicové, atrium SKKS, kostel sv. Ignáce, Galerie Lurago, Marie Kyptová, Zdeněk Hejna, Vladimír Valeš

Obsah

Předmluva.....	7
1 Město Chomutov a jeho historie.....	9
1.1 Pravěké osídlení na území dnešního Chomutova.....	9
1.1.1 Nálezy dokládající první osídlení v okolí Chomutova.....	9
1.1.2 Vpád Germánů a příchod Slovanů.....	10
1.2 První písemná zmínka o Chomutovu.....	10
1.3 Chomutov v letech 1252-1571.....	12
1.4 Chomutov ve vlastnictví Lobkoviců – období husitských válek a reformace.....	13
1.4.1 Bohuslav Felix Hasištejský z Lobkovic.....	13
1.4.2 Jiří Popel z Lobkovic.....	14
1.4.2.1 Spor s Vilémem z Rožmberka.....	15
1.4.2.2 Konec Jiřího Popela z Lobkovic.....	16
1.5 Chomutov královským městem a v období třicetileté války.....	17
1.6 Chomutov v 18. století a 19. století.....	19
1.7 První a druhá světová válka.....	20
1.7 Poválečný vývoj.....	22
2 Založení jezuitské koleje v Chomutově.....	23
2.1 Příchod jezuitů.....	23
2.2 Položení základního kamene.....	24
2.3 Odchod jezuitů.....	25
2.3.1 Obnova jezuitského areálu.....	27
3 Založení tradice veřejného knihovnictví v Chomutově.....	28
3.1 Německá městská knihovna v Chomutově (1924-1945).....	28
3.1.1 Rozšíření a rozvoj německé veřejné knihovny.....	29
3.2 Česká městská knihovna v Chomutově (1946-1996).....	31
3.2.1 Přípravy pro vybudování české knihovny.....	31
3.2.2 Zahájení činnosti české knihovny v Chomutově.....	32
3.3 Okresní knihovna v Chomutově	34
3.3.1 „Revoluce“ v chomutovském knihovnictví – knihovna na cestě ke čtenáři.....	35
3.3.2 Okresní knihovna se stěhuje.....	37
3.3.2.1 První zastávka – jezuitské gymnázium.....	38
3.3.2.2 Druhá zastávka – jezuitská kolej.....	38
3.3.3 Polistopadové události.....	39
4 Středisko knihovnických a kulturních služeb (Chomutov).....	42
4.1 Knihovnický úsek.....	45
4.1.1 Jednotlivá oddělení knihovnického úseku.....	46
4.1.2 Zvuková knihovna pro nevidomé.....	52
4.2 Kulturně-vzdělávací úsek.....	54
4.2.1 Jednotlivá oddělení kulturně-vzdělávacího úseku.....	55
4.3 Regionální funkce knihovny.....	58
Závěr.....	61
Seznam použité literatury.....	63
Seznam příloh.....	67
Přílohy.....	68

Předmluva

Předmětem bakalářské práce je instituce s názvem Středisko knihovnických a kulturních služeb v Chomutově. Jedná se o kulturně-společenské centrum s akcentem na co nejkompaktnější služby občanům z oblasti informatiky, knihovnictví, vzdělávání a kulturně-výchovné činnosti. Jádrem této organizace jsou Okresní knihovna a Okresní kulturní středisko v Chomutově, které byly v roce 1996 rozhodnutím Okresního úřadu sloučeny. Cílem práce je tuto neobvyklou instituci představit. Nejedná se o mladou organizaci, jež by za sebou měla pouze jedenáct let existence. Byla vystavena na základech první veřejné knihovny v Chomutově, tou byla, v roce 1924 založená, Německá městská knihovna. Její činnost byla násilně přerušena v období 2. světové války a na její tradici v roce 1946 navázala Česká městská knihovna, která o rok později získala statut knihovny okresní. Ve své bakalářské práci tedy čtenáře seznamuji s více jak osmdesátiletou tradicí provozování veřejných knihovnických služeb na území města.

První kapitola je věnována historii města Chomutova s důrazem kladeným na období přelomu 16. a 17. století, kdy zdejší panství vlastnil známý rod Lobkoviců, zejména pak Jiří Popel z Lobkovic. Ten se zasloužil o značný kulturní a hospodářský rozvoj této oblasti a také o její uvedení ve známost, jak na území dnešní České republiky, tak i ve světě. Jeho politika s sebou ovšem nesla mnohé negativní důsledky.

Druhá kapitola se pak zabývá historií jezuitského komplexu, jelikož velké popularity Střediska knihovnických a kulturních služeb zjevně nahrává i skutečnost, že je umístěno na velmi atraktivním místě. Obývá totiž prostory bývalého jezuitského areálu, resp. budovu kláštera bývalé jezuitské koleje, včleněné atrium a sousedící barokní kostel sv. Ignáce, nacházející se při jihozápadním ústí náměstí 1. máje, tedy v samém centru města.

Následující dvě kapitoly pojednávají o rozvoji veřejného knihovnictví v Chomutově. Nejprve se práce zabývá popisem Německé městské knihovny (1924-1945). V zadání bakalářské práce není tato informace uvedena. Původně jsem opravdu nezamýšlela se o této knihovně zmiňovat, ale po prostudování všech dostupných materiálů jsem se rozhodla věnovat část práce i instituci, která byla *de facto* první vějíčkou veřejného knihovnictví na území

Chomutova a na jejíž základech byla později založena Česká městská knihovna (1946-1996). V roce 1947 jí byl udělen statut okresní knihovny a své služby tak rozšířila až na úroveň chomutovského okresu.

Poslední kapitola pak zachycuje informace o samotném Středisku knihovnických a kulturních služeb v Chomutově. Analyzuje jeho dvě hlavní sekce – knihovnickou a kulturně-vzdělávací (někdy označovanou jako programově-vzdělávací). Mimo tyto prezentované úseky zde působí i úsek ekonomicko-provozní, jehož rozbor v práci neuvádím. Od roku 2002 je Středisko knihovnických a kulturních služeb pověřenou institucí pro výkon regionálních funkcí. Co s sebou toto označení nese, je taktéž součástí práce.

V závěru je uvedena krátká úvaha o perspektivách Střediska knihovnických a kulturních služeb

Téma jsem si zvolila z toho důvodu, že je mi blízké a že obdobná práce s tímto zaměřením nebyla doposud napsána. Pocházím z Chomutova a služeb „střediska“ využívám již několik let. Mohla jsem sledovat, jak se rozvíjí, jak je zvelebováno a jakým způsobem se přibližuje ke čtenářům. V prvním ročníku studia na Ústavu informačních studií a knihovnictví jsem taktéž ve Středisku knihovnických a kulturních služeb absolvovala praxi.

Informačními zdroji mi byly volně dostupné materiály tradiční i elektronické povahy. Po provedené rešerši jsem ale zjistila, že mnoho dokumentů, a tudíž i informací v nich obsažených, pochází nejpozději z roku 2003. Jelikož jsem neměla přístup k dokumentům interního charakteru, práce neobsahuje žádné současné statistické údaje. Poslední uveřejněné statistiky pochází právě z roku 2003. Tabulky se statistickými přehledy jsou součástí přílohy.

Veškerou použitou literaturu cituji dle normy ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2. Způsob průběžného citování v textu je z důvodu přehlednosti zvolen pomocí poznámek pod čarou uvedením prvních dvou údajů záznamu a umístění v citovaném zdroji. Záznamy jsou v seznamu použité literatury řazeny abecedně dle jmenného záhlaví. Rozsah bakalářské práce je 74 stran včetně příloh.

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Lucii Stehlíkové za provedené korektury a připomínky k textu a PhDr. Mileně Černé za poskytnuté konzultace.

1 Město Chomutov a jeho historie

Chomutov je statutárním městem (od 1. července 2006) ležícím v severozápadních Čechách v regionu Ústeckého kraje. Zaujímá plochu o 29,26 km² a čítá 51 651 obyvatel.

Lze jej charakterizovat jako důležitý dopravní uzel a hospodářské a správní centrum okresu. Po celá desetiletí byl znám jako město těžkého průmyslu, energetiky, hutnictví a hnědouhelné těžby, dřívější těžký průmysl je ale v současné době postupně nahrazován průmyslem lehkým.

Ve středu města se nachází množství dochovaných historických památek, které tvoří městskou památkovou zónu. Náměstí 1. máje v centru města prošlo rekonstrukcí, která jej vrátila k téměř původní historické podobě. Nejcennější památkou je raně gotický kostel sv. Kateřiny.

Velkému zájmu turistů se těší ojedinělý Podkrušnohorský zoopark a Kamencové jezero, město je taktéž vnímáno jako „brána“ Krušných hor.

1.1 Pravěké osídlení na území dnešního Chomutova

Na území dnešního Chomutova se v období pravěku neobjevily žádné kultury. Oblast, ve které leží, je ovšem součástí úrodné krajiny Ústeckého kraje, proto se v jeho blízkosti člověk soustřeďoval již od počátků osídlování, a to především v údolích řek Labe, Ohře a Bílina.

1.1.1 Nálezy dokládající první osídlení v okolí Chomutova

První stopy lidské působnosti v této části českého území jsou datovány do období čtvrtohor (druhého velkého interglaciálu, zvaném mindel-risský) do doby mezi 200 000-100 000 lety př. n. l. Daleko častější jsou ale nálezy ze středního a mladšího paleolitu z doby 100 000-15 000 let př. n. l. Nejblíže Chomutovu byl učiněn nález lidské lebky v Mostě a nález mladopaleolitického sídliště v Holedči na Žatecku se vzácnou rytinou ryby na koňském žeburu (zatím jediným dokladem paleolitického umění v Čechách). Postupem času se člověk přesunul i do horských oblastí Krušných hor, ty ovšem nebyly zalesněné tak, jako jsou nyní. Vedle nástrojů běžné potřeby byly učiněny nálezy předmětů kulturního a duchovního charakteru.

Ve starší době bronzové se zde usídlil lid únětické kultury, jenž byl přibližně v 15. století př. n. l. oslaben vpádem pastevců, označovaných jako „lid

mohylové kultury“. Odtud pak pocházejí nálezy jednoduchých zbraní, které dosavadní obyvatelé neužívali. Zajímavostí je, že v severozápadních Čechách, narozdíl od svých ostatních působišť, tito lidé nepohřbívali své mrtvé pod mohylou, ale výhradně v plochých hrobech, přičemž kostra ležela v natažené poloze. Ve 13. století př. n. l. dochází k dalšímu zvratu v osídlení oblasti. Ze severu přišel lid lužické kultury, známý také pod širším pojmem „lid popelnicových polí“ podle charakteristického způsobu pohřbívání svých mrtvých. Národnostním a kulturním míšením se zbytky příslušníků únětické kultury a kultury mohylové, vznikla tzv. smíšená kultura knovízská. Nyní se setkáváme s objevem železa, dobu železnou reprezentuje v Ústeckém kraji kultura bylanská.

1.1.2 Vpád Germánů a příchod Slovanů

Asi od 5. století př. n. l. se k nám dostávají keltské kmeny a přinášejí s sebou známky laténské kultury. Bohatství Keltů a prosperita keltských měst brzy vzbudila pozornost kmenů germánských, jejichž tlak neustále sílil. Těsně před počátkem letopočtu tak Keltové ustoupili jejich náporu a opustili naše země. Nástup Germánů však pro české území znamenal velký úpadek.

V období destabilizace, tedy ve 4.-6. století, nastala doba stěhování národů, na jejímž konci přišli na naše území první Slované. První archeologické doklady o pobytu Slovanů u nás se objevují již od 5. století v okolí Loun a Mostu. Před vznikem přemyslovského státu bylo území Ústeckého kraje osídleno drobnějšími kmenovými celky, v jejichž čele stála kmenová knížata. Chomutovsko bylo doménou Lučanů, jejichž hlavním hradem byl Žatec. Archeologické nálezy z doby kmenového zřízení jsou dosud velmi chudé a nelze z nich vyvozovat bezpečné závěry ani o hospodářské ani o společenské úrovni. Hospodářský vzestup zaznamenáváme podle archeologických nálezů teprve od 10. století v době vznikajícího přemyslovského státu s nálezy napodobenin byzantských šperků. Z této doby se dochovala nejstarší historická zmínka o místě na Chomutovsku – bylo to roku 993 – zmínka se týkala celnice v Kralupech.

1.2 První písemná zmínka o Chomutovu

První písemná zmínka o městu Chomutov, které bylo založeno zřejmě již v období Slovanské kolonizace českých zemí, tedy v průběhu 6.-9. století, jako osada na úpatí Krušných hor poskytující odpočinek obchodníkům, kteří přišli

ze západu a na své cestě tak museli překonat hřebeny tohoto českého hraničního pohoří, pochází ze dne 29. března 1252, kdy Fridrich z Chomutova (pocházející z rodu Vítkovců a známý taktéž pod českou variantou jména jako Bedřich Načeradec) vydává listinu, v níž se uvádí, že „své městečko Chomutov s příslušenstvím („*oppidum nostrum de Chomutov cum pertinentiis*“) daruje řádu německých rytířů“¹ (Ordo equitum Teutonicorum), kteří zde roku 1264 zřídili svou komendu (množství německých osadníků, kteří přicházeli na jejich panství dalo vzniknout i dobovému českému úsloví: „Všude lidé, v Chomutově Němci.“).

Již dříve jim městečko s přilehlými vesnicemi odkázal s tím, že se jej mají ujmout po jeho smrti. V listině z roku 1252, sepsané v Praze v dominikánském konventu sv. Klimenta (dnes se na jeho místě nachází Klementinum, komplex budov bývalé jezuitské koleje a sídlo Národní knihovny), však tento majetek přisuzuje řádu již za svého života, aby „bylo o spásu naší duše plněji postaráno a užitku a klidu řečených bratří bezpečněji dosaženo“², a vzdává se tak svých práv na držení města, které leželo na významné obchodní a dopravní tepně: Praha – Míšeň a Norimberk – Cheb – Slezsko.

V listině je taktéž odstavec nesoucí slib německých rytířů Fridrichovi, že statek takto nabytý neprodají, než jemu popřípadě jeho příbuzným, a že se o něj a další dva nebo tři jeho služebníky postarají při jeho případné návštěvě.

Z tohoto dokumentu je patrné, že „Chomutov již byl v té době chápán jako městečko, měl tedy tržní oprávnění. Patřilo k němu několik vesnic“³. Naopak jiný zdroj uvádí, že listina byla sepsána „pravděpodobně příležitostným písařem, který osobně tehdejší Chomutov neznal. V tomto konkrétním případě nelze proto považovat termín *oppidum* za doklad toho, že by v Chomutově existovalo v polovině 13. století městské zřízení“⁴.

Co se týče samotného názvu města, traduje se, že je odvozeno od chomútného, tedy druhu cla, které se vybíralo za zboží převáženého koňskými spřeženími „pod chomoutem“. Jazykovědci se však domnívají, že místní jméno města bylo spíše vytvořeno z osobního jména Chomút a přípony -ov ve významu „sídlo či ves Chomútova“.

---

1 *Comotovia 2002*, s. 6

2 *Comotovia 2002*, s. 6

3 *Comotovia 2002*, s. 7

4 RAK, P., *Chomutov 1252 – 2002*, s. 7

1.3 Chomutov v letech 1252-1571

Dne 1. února 1261 za pobytu v Žatci udělil král Přemysl Otakar II. řádovým bratřím na celém území českého království soudní imunitu a zároveň se zřekl výkonu soudní moci ve prospěch řádových tržních vsí (*villa forensis*) v Miletíně a Chomutově (pravomoc se vztahovala i na vesnice, jež byly těmito dvěma obcemi spravovány), kterým zároveň udělil soudní právo hrdelní, což vyplývá z povolení zřízení šibenice a pranýře. „Nejvyšší soudní pravomoc zde ovšem získala samotná církevní vrchnost, tedy řád německých rytířů, nikoli nějaká samospráva tržních míst, o jejíž existenci můžeme pro tuto dobu i období několika následujících desetiletí oprávněně pochybovat“⁵. Vlastního kata však Chomutov nikdy neměl. Zdejší popravy byly zastaveny až za vlády Josefa II.

Přemysl Otakar II. při svém pobytu v Žatci taktéž potvrdil řádu německých rytířů vlastnictví Chomutova a řádoví bratři pak spravovali oblast, tedy „městečko Chomutov s příslušenstvím“, do roku 1411, kdy byli králem Václavem IV. po prohrané bitvě u Grúnwaldu/Tannenbergu (15. července 1410) zbaveni majetku (s výjimkou patronátu nad kostely) a vykázáni ze země. „Ve středověkém právu ovšem akt vyvlastnění postrádal platnost, protože řádové vlastnictví bylo zapsáno v zemských deskách a zrušit je mohl pouze sněm na základě rozhodnutí zemského soudu. Řádovým majetkem tedy *de facto* disponovala královská komora, *de iure* ovšem patřil stále řádu až do roku 1488, kdy jej řád postoupil Benešovi z Veitmile. V držení Chomutova se v dalších obdobích vystřídala řada pánů. Roku 1414 se zástavním pánem Chomutova stal za 4 000 kop grošů Půta z Ilburka, ale již roku 1416 měl Chomutov v přímém držení král Václav IV“⁶.

Za svého působení rytíři německého řádu výrazně rozšířili svou državu (nová území povětšinou získali darem) a v podhůří Krušných hor tak vytvořili velmi kompaktní celek s centrem v samotném Chomutově, kteréžto město se snažili pozvednout. Museli ovšem čelit nelibostem panovníků, kteří logicky preferovali města královská. Chomutov byl stále označován jako město poddanské, svobodným městem královským se stal až v roce 1605, kdy se vykoupil z poddanství (viz dále).

---

5 *Comotovia 2002*, s. 9

6 Městský úřad (Chomutov, Česko), *Chomutov: oficiální internetové stránky města*

Ještě v březnu roku 1421, kdy Chomutov dobyli husité, bylo toto město jednou z katolických bašt Žateckého kraje. Chomutovští byli ortodoxními odpůrci husitů. Za prvé bylo jejich město obsazeno míšeňským vojskem, úhlavním nepřítelem husitů, za druhé zde žilo mnoho měšťanů německé národnosti, řádových kněží a urozených osob, které se na sever Čech uchýlili před blížícím se nebezpečím husitských vojáků. V průběhu bojů proti husitům, kteří byli vedeni Janem Žižkou z Trocnova, bylo město vypáleno a při požáru byly zničeny i městské knihy. Ze zprávy z roku 1424, kdy Chomutov zastavil Mikuláš z Lobkovic císař Zikmund, vyplývá, že se město ze svého vyplenění vzpamatovalo velmi rychle, ačkoli „husitskou čistku“ nepřežila více jak hrstka dětí a žen a na třicet mužů (ti byli uchráněni, aby mohli pohřbít mrtvé).

Po husitských válkách žilo v Chomutově vedle německých měšťanů přistěhovavších se ze Saska také již dost Čechů. České obyvatelstvo vyznávalo především utrakvistickou víru, dále zde byli zastoupeni i přívrženci katolicismu. Páni, kteří měli v následujícím období město ve vlastnictví, tolerovali obě náboženství. Zlom přišel až koncem 16. století, kdy město získal Jiří Popel z Lobkovic.

1.4 Chomutov ve vlastnictví Lobkoviců – období husitských válek a reformace

Pro vysvětlení situace, jejímž vyústěním bylo vystavění jezuitského komplexu v jihozápadním cípu města mezi říčkou Chomutovkou (dříve nazývanou Ouzká), náměstím a městskými hradbami, se dostáváme do roku 1571, kdy chomutovské panství ve věku 54 let koupil Bohuslav Felix Hasištejnský z Lobkovic (13. 1. 1517-27. 8. 1583), hejtman Dolní Lužice (1555), nejvyšší sudí Království českého (1570) a od roku 1576 nejvyšší komorník. Ten vyznával augšpurskou víru, k níž ho přivedla jeho první žena, Markéta z Plavna. Postupně se na tutéž víru obrátili i jeho poddaní a chomutovské panství se v období jeho vlády stalo otevřeným pro sasské přistěhovalce, kteří se sem stěhovali za možností svobodného hlášení se k protestantské víře.

1.4.1 Bohuslav Felix Hasištejnský z Lobkovic

Chomutovské panství bylo v období vlády Bohuslava Felixe rozšířeno nákupem Hasištejna, Údlic, Jirkova a Červeného Hrádku, Hory sv. Kateřiny a jejího okolí. Za jeho působnosti přešlo k protestantské víře všechno obyvatelstvo Lobkovicova panství a němčina se stala na Chomutovsku

převládající řečí. Za Bohuslava Felixe však v Chomutově došlo také k prvním čarodějnickým procesům a je zajímavé, že čarodějnické procesy vedli katolíci i protestanti se stejnou horlivostí.

Roku 1582, rok před svou smrtí odkázal část svého majetku, panství Egerberk, své druhé manželce Anně z Fictumu a ostatní državy rozdělil mezi své syny Jana Valdemara a Bohuslav Jáchyma. Mimo své syny a manželky Anny zde po smrti zanechal také dvě dcery Johanku a Sidonii, obě provdané za potomky zámožných rodů a vlastníky rozlehlých panství.

Roku 1583 tedy připadlo chomutovské panství mladšímu z Felixových synů, Bohuslavu Jáchymu Hasištejnskému z Lobkovic. Po smrti své ženy, Anny z Redernu, se rozhodl panství opustit, jelikož ztrátu své choti nesl velice těžce a vše mu ji zde připomínalo. Panství nabídl výměnou svému příbuznému Jiřímu Popelu z Lobkovic, který právě získal Mladou Boleslav a Kosmonosy a jemuž také patřil Mělník a Libochovice.

1.4.2 Jiří Popel z Lobkovic

1. 12. 1588 se novým pánem města Chomutova stal Jiří Popel z Lobkovic (asi 1551-28. 5. 1607) a s Bohuslavem Jáchymem odešla do Mladé Boleslavi i početná kolonie německého obyvatelstva luteránského vyznání.

Nový majitel radikálně změnil ráz města. Jiří Popel, nejvyšší hofmistr Království českého, byl fanatickým katolíkem a nemohl se smířit s myšlenkou, že většina jeho poddaných je protestanty. Považoval proto za svůj prvořadý úkol vymítit ze svého panství Lutherovo učení. Pozval tedy do města jezuity. Roku 1591 pro ně zakoupil sedm domů, předal farní kostel a svěřil jim taktéž okolní fary. Příchod jezuitů a jejich působení v Chomutově, mělo vyústit v založení školy, která se brzy stala známou nejen u nás, ale i v sousedním Sasku. Svůj záměr povýšit tuto školu na universitu však Popel nikdy neuskutečnil.

Nesmlouvavý postoj jezuitských učenců k protestantům a hlavně zákaz vyzvánění zvonů na pohřbech nekatolíků vyvolal 15. července 1591 povstání, při kterém byl dobyt zámek a zpusťována kolej jezuitů. Vzpouza však byla krutě potrestána. Na tzv. "krvavém soudu", uspořádaném 23. srpna 1591 na Červeném hrádku, byli dva z vůdců odsouzeni k smrti, několik dalších účastníků povstání bylo uvězněno a chomutovští byli zbaveni všech svých

privilegií. Dále museli Jezuitům nahradit všechny způsobené škody a znovu je slavnostně uvést do města.

Jiří Popel pocházel z rodiny Jana Lobkovice na Zbirohu, nejvyššího hofmistra a podpůrce jezuitské koleje v Praze. Jan Lobkovic měl čtyři syny, z nichž nejmambicióznější byl právě Jiří Popel, ačkoli i ti ostatní se záhy ocitli na výsluní politické scény. Jiří Popel v mládí sloužil na dvoře arcivévody Ferdinanda Tyrolského, strýce císaře Rudolfa II., a v následujících letech své kroky směřoval k užším vztahům s císařem. I sňatkem s Kateřinou ze Šternberka sledoval tento cíl, byla totiž příbuznou arcivévodovy manželky Filipíny Welserové. Na konci 70. let 16. století, kdy začala moc arcivévody Ferdinanda Tyrolského slábnout, byl nucen se poohlédnout po jiném kontaktu na císaře. V brzké době se jeho příbuzná Anna, dcera Mikuláše Popela z Lobkovic, provdala za maršálka císařského dvora Pavla Sixta Trautsona. Zbirožští Lobkovicové se tak ocitli v popředí české politiky a stali se váženějšími: Mikuláš Popel se stal královským hejtmanem Starého města Pražského, Ladislav Popel sice konvertoval již v roce 1565 k protestantství, přesto se stal prezidentem české komory místo svého staršího bratra Jana, jenž se stal hejtmanem německých lén, a Jiří Popel zemským soudcem. Stoupající moc Lobkoviců se stala trnem v oku „doposud nejvlivnější osobnosti Viléma z Rožmberka“

1.4.2.1 Spor s Vilémem z Rožmberka

Vilém z Rožmberka byl katolík stejně jako Jiří Popel, ale zároveň usiloval o toleranci náboženské víry a nalezení způsobu soužití katolíkům s protestanty. Roku 1585 založil v Českém Krumlově jezuitskou kolej. Za tento čin mu byl španělským králem Filipem II. udělen řád Zlatého rouna. Tím byl Jiří Popel velice znepokojen a začal se poohlížet po účinném způsobu, jak oslabit Rožmberkovu moc. Prvním takovým výpadem bylo jeho udání císaři Rudolfu II. Obsahem tohoto smyšleného udání byla zpráva, že se Vilém paktuje s arciknížetem Ferdinandem Tyrolským za císařovými zády. Udání nebylo oprávněné, záležitost byla prošetřena a Vilém z Rožmberka byl nadále ponechán ve funkci nejvyššího purkrabí. Rožmberk dokonce povýšil, když se oženil s Polyxenou z Pernštejna, dcerou zemřelého českého kancléře.

Jiří Popel dále pokoušel osud a snažil se Rožmberka pošpinit různými udáními, pokud nebyly směřovány přímo na jeho osobu, pak na jeho blízké a chráněnce.

Žádné z těchto udání ale nenásledoval kýžený výsledek. Naopak v období svých úkladů se sám Jiří Popel dopustil několika netaktických kroků, a tím oslabil svou pozici. V prosinci roku 1588 navštívil Prahu kardinál Hippolito Aldobrandini. Byla to velmi významná návštěva. Císař Rudolf II. uctil tuto návštěvu po svém, rozhodl se kardinála přivítat v Holešovicích, kudy do Prahy přijížděl, s kohortou 600 mužů. Od kardinálovy návštěvy si slibovali mnoho jak císař, tak představitelé katolické šlechty, ti očekávali, že tímto budou jejich protireformační pozice posíleny. Při následné hostině v Lobkovicově domě na Hradčanském náměstí pronesl kardinál přípitek: „Na zdraví budoucího českého krále.“ Jiří Popel se tímto oslovením chlubil a prý o sobě prohlásil, že on je to pravé dříví, z něhož se dělají králové. Netušil totiž, jak citlivě se otázka budoucího nástupce dotýká samotného Rudolfa II. Zvěsti o pýřivém Popelovi se donesly až k císařským uším a tím byla Popelova dřívě vydlážděná cestička k císaři nadobro rozšlapána.

Po smrti manželky Kateřiny, jež byla zavražděna svým šíleným synem Ferdinandem ze Šternberka, Popelova touha po vysokých postech ve státní i duchovní službě ještě zesílila. Když 31. srpna 1592 zemřel věčný Popelův sok Vilém z Rožmberka, zdálo se, že na jeho cestě k nejvyšší moci už nic nestojí. Mířil nejen k úřadu nejvyššího purkrabí, kteroužto funkci po sobě zanechal právě Vilém z Rožmberka, ale i k předsednictví tajné císařovy rady, pražského arcibiskupství a ke kardinálskému klobouku, který chtěl získat z papežových rukou.

1.4.2.2 Konec Jiřího Popela z Lobkovic

Jeho příběh, vzestup a pád, dráždí fantazii dějepisců již 400 let, a jak poznamenal Max Dvořák v roce 1896, budil senzaci již ve své době: „*Šlechtic katolík, jeden z předních rádců císařových, byl postaven před soud. Ale obžaloba nestačila k jeho odsouzení, i byl bez rozsudku uvržen do vězení. Bylo to něco neslýchaného... Další osudy Lobkovicovy, dlouhé vězení jeho, tajemná smrt a duchaplné apologie obestřely jeho život tragickým nimbem: za velkým trestem hledala se velká vina...*“⁷.

Po smrti Viléma z Rožmberka v roce 1592 získal Popel dojem, že mu již nic nestojí v cíli obsadit ty nejvyšší pozice v české politice. Ovšem do jeho snů vstoupil a překazil je vzrůstající odpor císařův. Rudolf II. na Popelovu žádost

---

7 VALEŠ, V., *Historie jezuitského areálu v Chomutově*, s. 11

o titul nejvyššího purkrabí neodpověděl kladně, a tento akt Popela nevaroval, nesledoval v císařově jednání vzrůstající nelibost ke své vlastní osobě. Zároveň se utvářela široká skupina jeho nepřátel a jeho dřívější přímluvci jej opouštěli. Varovné signály Popel ale nezaznamenal, a tudíž ani neuposlechl.

Počaly sílit protipopelovské intervence u Rudolfa II. jak z řad protestantů, tak i katolických odpůrců Jiřího Popela. Po Praze se šířily zprávy o špatné morálce Jiřího Popela, o neprůhledných obchodních praktikách, zhýralém životě, který rozhodně neodpovídá životu příkladného katolíka, o jeho touze po královské koruně, pro kterou je už takřka zaslepen, o krutém pronásledování evangelíků v Chomutově i o spiknutí proti císaři Rudolfovi II., v němž prý s bratrem Ladislavem chtějí odstranit císaře a rozdělit si posty českého a uherského krále.

Tato situace vyústila ve vypovězení Jiřího Popela z Prahy a jeho pozdějšímu předvolání k zemskému soudu. Byl obžalován ze zrady, podvodu a urážky císařova majestátu. Taková obvinění v té době věštila smrt. Popelovi příbuzní ale dosáhli přímluvou u císaře kompromisu: Jiří Popel se musí plně poddat císaři. Soud vynesl, dle císařova slibu, rozsudek bez procesu. Ovšem v rozporu s vyjednaným kompromisem obdržel dne 31. března 1594 Jiří Popel císařovo rozhodnutí, jež znělo: ztráta života, cti a majetku. Téhož dne byl zatčen a internován ve vlastním pražském domě. Zaplněné pražské ulice se dožadovaly Lobkovicovy smrti, císař Rudolf II. ovšem od svého původního záměru ustoupil a Popelův trest zmírnil na doživotní vězení. Odpor lidu se tím ale jen posílil, a když byl Popel dne 15. dubna 1594 převážen na hrad Líčkov u Žatec, vůz doprovázelo nenávislné pokřikování Pražanů. Po krátkém pobytu na Líčkově byl eskortován do Kladska, odkud byl roku 1606 převezen na hrad Loket, kde 28. května 1607 zemřel na srdeční příhodu (objevily se ale i názory, že byl zavražděn nebo popraven).

Pro město Chomutov však znamenalo Popelovo odsouzení spásu, protože mu císař roku 1594 vrátil všechna jeho privilegia.

1.5 Chomutov královským městem a v období třicetileté války

Počátkem 17. století začala královská koruna uvažovat o prodeji bývalého panství Jiřího Popela z Lobkovic. Jakmile se městská rada v Chomutově o tomto záměru doslechla, na královskou korunu se obrátila s prosbou, aby

bylo městu dovoleno vykoupit se z poddanství a přikoupit si i část zabaveného panství. Prosbě bylo vyhověno, a tak se Chomutov stal svobodným královským městem, k němuž patřilo ještě 11 vesnic. Představitelé města požadovali, aby bylo v kupní smlouvě výslovně uvedeno povolení ustanovit protestantského pastora při kostele sv. Ducha. Po dlouhém váhání komora nakonec souhlasila a 19. září 1605 byla smlouva podepsána.

Jezuité se nechtěli smířit s ustanovením protestantského pastora a s nelibostí sledovali „zmrtvýchvstání“ protestantské části měšťanstva (z 545 usedlých poddaných bylo 527 protestantů a pouze 16 katolíků). Jezuité měli v té době jisté potíže i s gymnáziem, které otevřeli v listopadu roku 1591. Docházka domácích dětí nebyla, vzhledem k náboženským poměrům, příliš hojná. I přes odpor měšťanů se jezuité stále všemožně snažili o zrušení majestátem zajištěných svobod a v zásadě popírali práva protestantů. Když ale roku 1618 vyústil téměř stoletý zápas českých stavů proti habsburskému centralismu v otevřené povstání, přikročili jeho direktori k vypovězení jezuitů z celého Království českého.

Když začalo v Čechách verbování do stavovské armády, poslali Chomutovští do Prahy 4 500 kop a otevřeně se tak zapojili do stavovského povstání. Za to pak museli po prohrané bitvě na Bílé hoře nést následky. Na poradách uskutečněných v rámci ukončení válečných sporů bylo mimo jiné usneseno, že patronátní právo nad všemi chrámy a filiálními kostely, náležející stavům a provinilým obcím, musí být předáno katolíkům, „zejména kollegiu jezuitskému v Chomutově.“ Jezuitům se přechodné vyhoštění vyplatilo, protože kromě vrácení zabaveného majetku jim město muselo zaplatit i náhradu za ušlý zisk.

V průběhu třicetileté války město Chomutov velmi strádalo. Pro svoji výhodnou polohu se dříve hospodářsky silné město stalo vyhledávaným místem pro formování a vystrojování vojenských oddílů. Muselo tak z veřejných prostředků živit usazené vojáky i jejich koně a kromě toho také snášet výstřelky v jejich chování. Vojáci (bez rozdílu jestli byli z nepřátelského nebo císařského vojska) totiž chomutovské přepadávali, obírali o peníze a často i bili. Další velkou ránou městu byla morová epidemie v roce 1625, při níž údajně zemřelo 2 550 obyvatel, a vpád švédských vojsk, která Chomutov obsadila 10. května 1639 a zůstala zde následujících jedenáct měsíců

naplněných násilím páchaným na zdejším obyvatelstvu.

Třicetiletá válka skončila vestfálským mírem podepsaným 24. října 1648 a do Chomutova se začal pomalu vracet život.

1.6 Chomutov v 18. století a 19. století

Osmnácté i devatenácté století přineslo městu další boje a války (nejinak tomu bude i ve století dvacátém), které se dotkly i jeho samotného. Na jeho území zavítali nepozváni Sasové, Bavoři i Francouzi. Ať jen procházeli nebo se zde ubytovali, město na jejich zaopatření muselo vynaložit velké finanční prostředky. V kasárnách byli v průběhu napoleonských válek umísťováni bavorští a francouzští váleční zajatci. Pro nedostatek hygieny mezi nimi vypukl tyfus a podléhali mu nejen zajatci, ale i obyvatelé města.

Roku 1773 byl papežem Klimentem XIV. zrušen jezuitský řád (viz kapitola 2.4) a jezuité svůj areál v Chomutově opustili. Prostory gymnázia a koleje byly nadále využívány k studijním účelům a klášterní budova byla odkázána vojákům. Roku 1806 hrozilo chomutovskému gymnáziu uzavření z důvodu klesání počtu žáků. Udrželo se jen díky tomu, že město převzalo všechny výdaje a správu předalo cisterciáckému klášteru v Oseku. Provoz školy však byl brzy narušen napoleonskými válkami a jejich dopad se projevil i na každodenním životě obyvatelstva.

9. dubna 1793 byl zaveden tzv. regulovaný magistrát, čímž de facto skončila autonomie města. To bylo od tohoto data podřízeno úředníkům jmenovaným zemským úřadem a při jednáních mělo jen poradní hlas. Rokem 1848 ovšem činnost regulovaného magistrátu v Chomutově, tak jako i v ostatních městech v Čechách, končí. Tím ztratil své opodstatnění i název „královské město“, neboť císařský patent č. 170 ze 17. března 1849 změnil strukturu samosprávy měst a obcí. Magistráty byly zrušeny a na jejich místo nastoupily městské úřady. Město Chomutov se stalo po roce 1850 centrem soudního okresu – centrem politického okresu bylo od roku 1868, kdy zde zahájilo činnost okresní hejtmanství.

Ve druhé polovině 19. století prožívalo město podstatné změny také v hospodářské struktuře. Až dosud zde byli převážně drobní řemeslníci a výrobci, částečně i zemědělci, nyní ale získával na síle průmysl a Chomutov se v průběhu několika následujících let stal významným průmyslovým

centrem. Zásadní změnu znamenalo pro Chomutov rozhodnutí o stavbě železnic: měly se zde sbíhat celkem tři tratě (Chomutov-Ústí nad Labem; Cheb-Chomutov-Praha; Chomutov-Vejprty). Železniční společnosti, které sem zavedly železné oře, znamenaly pro město velký přínos také tím, že zaměstnaly několik set místních dělníků. Kromě toho tak velké soustředění lidí přineslo i oživení obchodu a řemesel. Bez významu není ani skutečnost, že mezi technickým personálem, který přišel do Chomutova, bylo mnoho Čechů, kteří posílili pasivní a málo významnou českou menšinu a dali podnět k založení prvního českého spolku (roku 1883 byl založen Československý čtenářský spolek).

Konec 19. století byl charakterizován rozvojem a dalším nárůstem průmyslových podniků, a začátek 20. století zastihl Chomutov jako relativně klidné a úspěšné město, i když zde občas docházelo k demonstracím za zlepšení životního prostředí a pracovních podmínek.

1.7 První a druhá světová válka

Rok 1914 přerušil hospodářskou konjunkturu a začala 1. světová válka. Bylo nařízeno zvýšit produkci v odvětvích těžkého průmyslu a za jejich nesplnění hrozit posláním na frontu. Nespokojenost pramenící z nedostatku potravin resp. peněz, za které by bylo možné je zakoupit, vedla k oživení místních odborových organizací.

Zesílil i odpor Němců k Čechům, kteří byli obviňováni z neudržitelné situace v celé monarchii. „Odpor Němců ještě zesílil po vyhlášení Tříkrálové deklarace v Praze, která požadovala samostatný svobodný Československý stát. Na lednové schůzi vídeňské sněmovny poprvé zazněl společný návrh německých poslanců na zřízení nové provincie Deutsch – Böhmen, která měla zahrnovat severozápadní a severní pohraniční okresy Čech s většinou německého obyvatelstva...Poprvé se objevil také požadavek na sebeurčení národů, který se ale u Čechů a Němců diametrálně lišil“⁸.

Národní výbor v Praze vydal 28. října 1918 zákon o zřízení samostatného státu Československa v historických hranicích. Němečtí poslanci vídeňského parlamentu s jeho zněním nesouhlasili a 29. října 1918 se usnesli na vytvoření provincie Deutsch – Böhmen a jejím začlenění do budoucího německého Rakouska. Chomutov se tak stal součástí této provincie a byl jedním z měst,

8 Městský úřad (Chomutov, Česko), *Chomutov: oficiální internetové stránky města*

kteřá se urputně vzpírala začlenění do ČSR.

V závěru listopadu roku 1918 začala československá armáda postupně obsazovat pohraniční oblasti. Přes všechny protesty byl Chomutov dne 9. prosince téhož roku obsazen. Český národní výbor se v Chomutově ustavil již začátkem listopadu 1918 a jeho úkolem byla především ochrana českých zájmů a snaha o zlepšení zásobování a životních podmínek obyvatelstva.

Za první republiky pod vedením nacionalistických politických sil Chomutov vzkvétal. Jeho první starosta dr. Ernst Storch se zasloužil o úspěšně řešenou výstavbu nových bytů, jménem města odkoupil zdejší plynárnu a elektrárnu, zpřístupnil muzeum a archiv a roku 1924 byla otevřena knihovna, prozatím pouze německá. Pro českou menšinu mělo velký význam rozhodnutí o postavení nové české obecné a měšťanské školy, ta byla otevřena 12. září 1926.

Dne 29. září 1938 byla podepsána v Mnichově dohoda postupující československé pohraniční území Německu. Život české menšiny v Chomutově se stal neúnosný a Češi, i někteří Němci, kteří se nechtěli smířit s nacisty, začali Chomutov hromadně opouštět. Jejich evakuace skončila 10. října 1938. Mnichovská dohoda obsahovala také termíny, v nichž mělo německé vojsko obsazovat jednotlivé části českého pohraničí. Chomutov byl až v 5. pásmu, které začalo být obsazováno 8. října. Do Chomutova dorazily jednotky prvního tankového pluku z Erfurtu v neděli 9. října a obyvatelstvem byly nadšeně vítány. Čechům, kteří zde z různých důvodů zůstali, nebylo přiznáno žádné právo na národní existenci. Ale také Němci brzy poznali, že musí za své připojení k Říši zaplatit – nejen častými finančními příspěvky na různé účely a naprostým podřízením se novým pánům, ale také účastí svých synů a mužů ve válce. Po obsazení pohraničí také začaly platit německé protižidovské zákony.

Téměř až do konce války byl Chomutov ušetřen válečných bojů a velkých náletů. Od července 1944 sice docházelo k jednotlivým nouzovým a odlehčovacím shozům pum i nad Chomutovem, ale skutečným cílem bombardování se stal Chomutov až 19. dubna 1945, kdy v ranních hodinách bylo na město shozeno přes 3000 pum, jejichž cílem bylo přerušování podkrušnohorských komunikací. Město v té době bylo přeplněno uprchlíky z Říše, kteří se sem uchýlili za zády mající postupující frontu, válečnými

zajatci a lidmi nasazenými na nucené práce téměř ze všech okupovaných zemí. Válka se již chýlila ke konci.

1.7 Poválečný vývoj

První sovětské jednotky projely Chomutovem ve večerních hodinách dne 8. května 1945. Ačkoli mělo být město bráněno před postupujícími sovětskými vojáky jednotkami tzv. Volkssturm (německé domobrany), žádná se zde v tu dobu nenacházela. Město bylo taktéž vyklizeno od většiny nacistických funkcionářů a městského zastupitelstva v čele se starostou. Sovětské jednotky se zde nezdržely a pokračovaly dále k Praze. Druhý den ráno pak město obsadila jednotka 13. armády 1. ukrajinského pluku.

V Chomutově byl jako odpověď na osvobození města vytvořen dvanáctičlenný Československý národní výbor, jehož předsedou se stal Josef Černý. Dalšími členy byli převážně zdejší čeští občané. Jejich prvním úkolem bylo co možná nejdříve obnovit pořádek a zásobování, zprovoznit železnice a zahájit pracovní činnost v opuštěných průmyslových a zemědělských podnicích.

Do Chomutova přicházeli noví čeští a slovenští osídlenci. V prvních měsících po válce byli lidé z radosti nad osvobozením a z vidiny lepšího a svobodného života ochotni věnovat svůj čas a síly nejrůznějším pracovním brigádám.

Následující léta přinesla Chomutovu ozdravení. Rozvoj nastal nejen ve zdravotnictví, potravinářství, metalurgii, hornictví, energetice, ocelářství, stavebnictví, dopravě či sektoru služeb. Ovšem neděly se pouze věci pozitivního charakteru. Před stále se rozšiřující hnědouhelnou mosteckou páňví musely ustoupit desítky vesnic. S vidinou budování nekonvenčních a účelových betonových kolosů vyrostla na zalesněných kopcích obklopujících město ze severní strany nevzhledná rozlehlá sídliště a bylo zbouráno a zdevastováno několik krásných historických staveb. Nyní se o nich zpětně dozvídáme pouze z dobových fotografií a můžeme si jen představovat jaké by to bylo, procházet se Palackého ulicí, kdyby se nejednalo o rušnou a nehezkou ulici, jakou je nyní, ale o uličku s pitoreskními domky a zákoutími. A takových míst je v Chomutově bohužel mnoho. Z historického města zůstalo zachováno pouze náměstí a přilehlý jezuitský areál.

2 Založení jezuitské koleje v Chomutově

Jiří Popel z Lobkovic se významně zasloužil o rozvoj města, ačkoli na pozadí tohoto činu byla razantní rekatolizace protestantsky smýšlejících obyvatel Chomutova a přilehlých obcí. Velmi rychle vystoupala hvězda jeho politické kariéry a po 1 983 dnech vlády nad chomutovským panstvím stejně rychle zhasla.

V roce, kdy se Jiří Popel stal pánem Chomutova, spěla ke konci stavba jezuitské koleje v Českém Krumlově (panství Viléma z Rožmberka). Budova byla postavena v rekordním čase během dvou let. Jednalo se o první jezuitskou kolej mimo Prahu a už sem přicházeli první studenti. Jiří Popel chtěl na tuto skutečnost Vilému z Rožmberka ihned odpovědět. Začal tedy s hledáním vhodného místa, kde by i on mohl založit jezuitskou kolej, místo se silnou nekatolickou tradicí. Rozhodl se pro luterský Chomutov, kde lidé mohli neskrytě vyznávat protestantskou víru. Podobná situace panovala i v dalších oblastech dnešních severních Čech. Z pohledu Jiřího Popela a jeho záměru se tedy jednalo o místo, které nadmíru splňovalo jeho požadavky.

Již v letech 1510 a 1513 byla v Chomutově doložena existence školy na náměstí vedle fary. Jisté je, že kolem roku 1550 byla v Chomutově latinská škola, jejímž rektorem byl v roce 1566 luterán Meissner. Dá se tedy předpokládat, že také tato škola byla luteránská. Se zřízením jezuitské koleje koncem 16. století však zanikla, protože Jiří Popel, tvrdý katolík, podřídil pak všechno školství jezuitům.

2.1 Příklad jezuitů

14. února 1589 přišli na pozvání Jiřího Popela představitelé Tovaryšstva Ježíšova, kteří v Chomutově vysvětili dva protestantské kostely (kostel sv. Kateřiny, kde bylo po smrti Bohuslava Felixe zbudováno mauzoleum Lobkoviců, a městský farní kostel) a vyhnali protestantské „predikanty“. Po tomto zásahu zde zůstali dva členové delegace, kteří měli za úkol chomutovské občany přimět ke katolické víře. Mniši chodili mezi odsouzené v místní šatlavě, navštěvovali nemocné, vyučovali katechismu a kázali na různých místech ve městě. Přes velké úsilí jezuitských misionářů ovšem přestoupilo za rok z protestantství ke katolickému vyznání jen jedenáct obyvatel. Takové tempo rekatolizace se nemohlo Jiřímu Popelovi líbit.

Rozhodl se pro razantnější postup a řešení viděl v rychlé realizaci svého plánu – postavení jezuitské koleje. Povolení získal od jezuitského generála Claudia Aquavivy, označovaného jako druhý zakladatel řádu.

29. července 1590 proto do Chomutova zavítal Martin Bast (Martinus Bastius, někdy uváděn jako Bastl; Bohuslav Balbín uvádí ve svých Miscellaneich, že plány vypracoval osobně Jiří Popel, podle jiných pramenů je autorem plánů páter Bast), pověřený výstavbou koleje.

2.2 Položení základního kamene

Základní kámen byl položen dne 14. srpna 1590 dcerami Jiřího Popela Evou Eusebií a Annou Marií a ihned byla zahájena stavba semináře a koleje. O necelý rok později, 15. června 1591 byla jezuitské koleji v Chomutově vystavena zakládací listina, sepsána Alexanderem Voytem, rektorem jezuitské koleje u sv. Klimenta v Praze, a schválena císařem i papežem. Císař Rudolf II. navíc universitě udělil stejné výsady a řády, jaké měly university v Německu, Itálii, Španělsku a Francii. Zakládací listina zdůrazňovala záměr Jiřího Popela z Lobkovic přivést s pomocí jezuitů své poddané ke katolické víře. Nejnosnějším pilířem Lobkovicovy představy o poddaných hojně se obracejících ke katolicismu, byl právě vznikající komplex budov: koleje (Collegia) – obydlí pro profesory, školy (Gymnasia academica) a domu pro chudé studenty (Domu paupera), Seminaria a kostela.

Zakládací listina ukládala jezuitům žít dle řádové řehole, svobodně kázat a učit na všech panstvích Jiřího Popela. Jezuitské gymnázium mělo mít deset tříd a posluchárnu sloužící výuce a náboženským slavnostem. Dále stanovila, že farní městský kostel a kostel sv. Kateřiny podléhají jurisdikci jezuitského řádu a mohou zde probíhat pouze schválené obřady a liturgie. I výuka v celém panství může být zajišťována pouze jezuiti, popřípadě dalšími osobami, ale pouze na základě schválení vydaného jezuitskou kolejí. Pak musel dotyčný dodržovat obsah osnov, vyučovací metody a výběr učebnic.

Dotace na stavbu a provoz jezuitské koleje byly Jiřím Popelem navrženy následovně: „... *Dále pak nařizují a ustavují zaopatření ročních úroků a platů těch, které mi boží dobrota ušetřila k hmotné potřebě a pro jiné nezbytnosti. Z tohoto města Chomutova aby chomutovská rada vyplatila v této koleji otcům Tovařstva berni každoročně 720 kop , 7 grošů, 4 haléře, každou kopu*

počítajíc na 30 bílých grošů nebo 60 malých a kterýkoli bílý groš na 7 malých peněz nebo 24 malých haléřů, malý pak groš počítaje na 7 malých haléřů, z čehož zajisté plnou polovinu 360 kop, 3 groše a 5 haléřů vyplatí na svátek sv. Jiřího nebo 14 dnů potom a touž druhou polovinu na sv. Havla nebo jistě během 14 dnů potom, bez všeho dalšího odkladu nebo jakéhokoliv zdržení a to v dobré, běžné a v tomto království přijímané měně. Tímto způsobem dávám a postupuji této koleji veškerý peněžitý důchod z jiných městeček a vesnic náležejících mé pokladně, totiž: z města Jirkova ročně 312 kop, 33 grošů, 4 haléře; z městečka Údlic ročně 342 kop, 18 grošů, 3 haléře; z městečka Března ročně 207 kop, 14 grošů, 4 haléře; z vesnice Droužkovic ročně 120 kop, 14 grošů; z vesnice Brán ročně 54 kop, 20 grošů, 1 haléř; z vesnice Všehrady ročně 49 kop, 39 grošů, 1 haléř; z vesnice Přechápy ročně 41 kop, 1 groš; z vesnice Nezabylice ročně 37 kop, 39 grošů; z vesnice Otvice ročně 21 kop, 17 grošů, 2 haléře; z vesnice Všestudy ročně 41 kop, 13 grošů, 4 haléře; z vesnice Pesvice ročně 27 kop, 5 haléřů; z vesnice Křimov ročně 12 kop, 10 grošů, 5 haléřů; z vesnice Drmaly ročně 7 kop, 15 grošů, 3 haléře“⁹

Fond byl taktéž doplňován z pokuty 100 tisíc kop míšeňských grošů, která byla uložena tomu, kdo se pokusil narušit působení jezuitů. Částka byla určena k výstavbě další jezuitské koleje v Čechách. Kromě toho Jiří Popel založil zvláštní nadaci pro budoucí jezuitskou univerzitu - „pro Universitate“.

Založení jezuitského gymnázia v Chomutově bylo prvním krokem Popelovy nesmlouvavé náboženské politiky vedené proti protestantům žijícím na jeho panství. Tento krok byl následován vydáním zákazu zvonit na pohřbech protestantů. Logicky musela tento zákaz následovat ohromná vlna odporu. Středověcí lidé byli velmi svázáni s vírou, ať už se jednalo o jakékoli vyznání, a odchod z pozemského života bez církevních obřadů pro ně byl nemyslitelný (viz kapitola 1.4.2).

2.3 Odchod jezuitů

V roce 1618 jako odpověď na třetí pražskou defenestraci byl majetek jezuitů dlících v Chomutově zabaven a tito byli nuceni město opustit. Po bělohorské bitvě v roce 1620 se jezuité vrátili a dle zakládací listiny jim byla kolej vrácena v takovém stavu, v jakém ji před dvěma lety opustili. Po následující léta zaujímali jezuité prvenství ve službách školství, církevního života, kultury

---

9 VALEŠ, V., *Historie jezuitského areálu v Chomutově*, s. 17

a umění. Ovšem s během let a nástupem osvícenství se moc přesouvala z rukou církve do rukou panovníka. Jezuitský řád se najednou ocitl v roli nepřítele státu a jeho moc se počala radikálně omezovat. V roce 1767 byl jezuitský řád zrušen v Španělsku a tento vzor následovaly další evropské vlády. Jezuité byli vyháněni, zůstat směli pouze novicové, kteří ještě nesložili slib poslušnosti a věrnosti řádu. Papež Klement XIV. na tuto situaci odpověděl vydáním listu o zrušení a rozpuštění jezuitského řádu ze dne 21. července 1773 a umožnil světským vládám rozhodnout o jeho majetku.

K rozpuštění jezuitského řádu došlo tedy i na území Rakouska, ačkoli císařovna Marie Terezie s tímto papežovým rozhodnutím zprvu nesouhlasila. Podle císařovny nebyl řád nebezpečný a prohlašovala, že vyhnaným jezuitům poskytne azyl v Rakousku. Přesvědčila ji až korespondence s papežem, který jí zaslal záznamy zpovědí císařovny, arcivévodů, ministrů a jiných vysoce postavených lidí. Císařovna byla otřesena nedodržením mlčenlivosti a diskrétnosti jezuitských zpovědníků. Papeži se omluvila a souhlasila se zrušením jezuitského řádu i na svém území.

Dne 14. října 1773 přijela do Chomutova na základě dekretu císaře Josefa II. úřední komise, která měla za úkol zrušení jezuitské koleje. Členům řádu byl přečten dekret o zrušení a potom byli zproštěni řádových slibů. Kněžím bylo zakázáno kázat a přijímat zpovědi. Klíče od kostela převzal chomutovský děkan. Na dotaz, kdo chce zůstat v místním gymnáziu i nadále jako učitel, se přihlásili čtyři členové řádu a z nich byl potom vybrán ředitel gymnázia. Klášterní budova byla změněna na kasárna, kde bylo možné ubytovat 600 vojáků. Již 1. května 1776 obsadil za velké slávy kasárna jeden z praporů 36. pěšího pluku (ten patřil mezi nejstarší císařské pluky, založen byl v roce 1683 a od té doby se zúčastnil všech válečných tažení habsburské říše).

Vyvstala otázka, co učinit se zbylými opuštěnými budovami jezuitského areálu. Areál byl rozdělen do tří částí: kolej, budova semináře a gymnázia a kostel sv. Ignáce. Kolej přilehlá ke klášteru byla přeměněna na kasárna, budova semináře a gymnázia měla i nadále sloužit vzdělání a kostel sv. Ignáce zůstal do roku 1788 uzavřen a poté předán vojsku.

Do chomutovské koleje se jezuité už nikdy nevrátili. Skončila první, 183 roků dlouhá etapa v existenci jezuitského areálu. Od té doby se jeho poslání změnilo a rozdělilo. Z gymnázia se dál šířila vzdělanost, v koleji, která byla během

dvou let upravena na kasárna, se armády cvičily na války a mezi oběma budovami se tyčil kostel jako symbol víry.

2.3.1 Obnova jezuitského areálu

Zpustošený areál vojáci opustili až roku 1968 a do svých rukou jej získala kulturní správa Chomutova. V tu dobu se začalo uvažovat o uvedení jezuitského areálu zpět do života. Tato myšlenka přišla v nejvhodnější dobu, tedy v průběhu rašícího Pražského jara, kdy se veškeré snahy upíraly k nápravě minulých chyb a zločinů.

Záměrem obnovy komplexu bylo postupovat stejně jako při jeho výstavbě, tedy ve třech etapách. První z budov, která měla projít z mrtvých vstáním byla budova gymnázia a semináře, poté měla následovat obnova budovy koleje s přílehlými dvory a nakonec kostela sv. Ignáce. Práce se protáhly na více než třicet let. Až roku 2002 bylo možné zhlédnout jezuitský komplex v celé své kráse.

3 Založení tradice veřejného knihovnictví v Chomutově

V roce 1919 byl vydán 1. knihovnický zákon, v němž bylo zakotveno, že do 30. prosince roku 1920 musí být v každé obci, kde žije více než 400 obyvatel, zřízena veřejná knihovna. Za nedodržení tohoto nařízení ovšem nebyly stanoveny žádné sankce, tudíž nebylo mnohými městskými radami dodrženo. Radou, která toto nařízení nedodržela, byla mimo jiné i městská rada v Chomutově. Hřešila na skutečnost, že ve městě svou činnost v té době vykonávala knihovna Spolku německých obyvatel v Čechách, a ta fungovala jako knihovna veřejná. Svým čtenářům mohla nabídnout poměrně početný fond. Dalším důvodem, proč se založením veřejné knihovny chomutovská městská rada otálela, byla složitá situace, ve které se české pohraničí ocitlo bezprostředně po skončení první světové války.

3.1 Německá městská knihovna v Chomutově (1924-1945)

Veřejná městská knihovna v pravém slova smyslu byla v Chomutově otevřena až 1. srpna 1924 v prostorách městské radnice. V tomtéž roce byly otevřeny taktéž instituce městského muzea a městského archivu, které, stejně jako knihovnu, spravoval městský úřad. Organizačně byly přiřčleněny ke kanceláři starosty města.

Otevření první veřejné knihovny předcházelo zvolení pětičlenné knihovnické rady dne 26. října 1923, jejímž předsedou byl jmenován odborný učitel Eduard Fiedler. Ačkoli byla ustanovena knihovnická rada s ročním předstihem, městský knihovník byl na základě konkurzu vybrán až koncem následujícího roku, 19. prosince 1924, tedy necelých pět měsíců po slavnostním otevření knihovny. Stal se jím Otto Stamm. Podmínkami účasti konkurzu bylo minimálně středoškolské vzdělání a absolvování knihovnické zkoušky.

Bezprostředně po otevření, mohla knihovna svým čtenářům nabídnout přibližně čtyři tisíce svazků. V prvním měsíci provozu se do knihovny zapsala ne více než stovka čtenářů (nízká návštěvnost byla připisována skutečnosti, že knihovna byla poprvé veřejnosti zpřístupněna v letních měsících, a potenciální čtenáři trávili svůj volný čas raději v blízkosti Kamencového jezera) a na konci roku 1924 bylo evidováno 529 čtenářů. S postupujícími měsíci získávala knihovna více přívrženců a ve chvíli, kdy jejich počet dosáhl čtyřciferného čísla, začal se její ředitel poohlížet po větším prostoru, kde by se knihovna

mohla mimo jiné rozrůst i o čítárnu.

Nové útočiště našla městská knihovna v domě č. p. 1251 v ulici Richarda Wagnera (nyní Školní). Stěhování proběhlo mezi 14. únorem a 14. březnem roku 1927. Nová adresa nabídla knihovně prostor pro tolik potřebnou čítárnu s dvaadvaceti místy. Čtenáři si zde mohli vybrat a přečíst výtisky z nabídky 14 politických novin a 46 dalších periodik s rozmanitým zaměřením, z příruční knihovny si mohli zapůjčit rozličné atlasy, encyklopedie, slovníky či sbírky zákonů.

V dubnu roku 1925 vydala knihovna první tištěný katalog, který bylo možno zakoupit za 1 Kčs. Druhý a zároveň poslední tištěný katalog, jenž stál již 9 Kčs, byl pak vydán o rok později v době, kdy se začalo uvažovat o přestěhování knihovny. Druhé vydání knihovního katalogu bylo mnohem obsáhlejší než vydání první, jelikož knihovna v době jeho vydání již disponovala takřka pěti tisíci svazky, a zároveň v době tisku prvního vydání nebyl zdaleka zkatalogizován tehdy veškerý dostupný fond.

Koncem dvacátých let se začaly objevovat problémy s knihovními přírůstků. Ty zřetelně poklesly a knihovna se obrátila na své čtenáře, a nejen ty, aby neváhali knihovnu podarovat knihami, pro ně samotné již nepotřebnými, se slovy: „*Co se pro jednotlivé majitele stane po jednom přečtení často bezcenné, může ve veřejné knihovně znamenat pro mnohé pravé požehnání*“¹⁰. Prosby byly ovšem vyslyšeny až v druhé polovině třicátých let, kdy touto cestou knihovna získala přibližně sto knih ročně. Konec dvacátých let s sebou přinesl také snížení počtu čtenářů, důvodem bylo jak vyřazení dlouhodobě pasivních čtenářů, tak fakt, že se knihovní fond dostatečně rychle neobměňoval, či nedoplňoval a literatura, kterou si lidé v knihovně mohli zapůjčit, pro ně ztrácela atraktivitu. To byl ale všeobecný jev, který postihl ve dvacátých a více pak ve třicátých letech celou Českou republiku. Otto Stamm přičítal tento stav i situaci pro Chomutov typickou, tedy že se zde nacházel i vysoký počet soukromých knihoven.

3.1.1 Rozšíření a rozvoj německé veřejné knihovny

1. srpna 1928 se Chomutov sloučil s přilehlou obcí Horní Ves, která vlastnila obecní knihovnu, jež svou činnost zahájila na počátku února 1921 a byla tedy starší než knihovna v Chomutově. Hornovesská knihovna se po sloučení obcí

stala pobočkou městské chomutovské knihovny (dohromady čítal fond obou knihoven deset tisíc svazků), ale podle slov Otto Stamma nespĺňovala požadavky na takové označení. Aby se stala v knihovnickém slova smyslu bezvadnou pobočkou veřejné městské knihovny, bylo nutné na její provoz vyčlenit nemalé finanční prostředky. To ovšem v nastalé hospodářské krizi nebylo možné.

Rozvoj knihovnických služeb se v následujících letech týkal víceméně pouze činnosti čítárny. Roční návštěvnost dosáhla roku 1928 čísla 9.989 a i nadále se zvyšovala (roku 1929 byl počet uživatelů 10.684 a roku 1930 12.667), ačkoli nabídka časopisů a novin se od otevření čítárny nezměnila stejně jako počet míst k sezení. Otto Stamm uvažoval o další expanzi služeb čítárny, nejvíce byl nespokojen s její otevírací dobou. Doposud byly prostory čítárny zpřístupněny pouze v dopoledních a odpoledních hodinách. Trnem v oku byla Stammovi skutečnost, že uživatelům nebylo umožněno čítárnu navštívit přes poledne a ve večerních hodinách, tedy v době, kdy by ji mohli užívat dělníci a jiní pracující. Tímto knihovna nespĺňovala smysl knihovnického zákona. Vedle snahy o rozšíření otevírací doby se Otto Stamm začal zabývat také myšlenkou nalezení nového a zároveň většího sídla pro účely čítárny. Vzorem mu byly nově vybudované čítárny v Litoměřicích a Podmoklech u Děčína. Svou myšlenku zdárně rozvinul, a proto mohla být 16. ledna 1935 chomutovské veřejnosti zpřístupněna „nová“ čítárna v prostorách nacházejících se mimo hlavní budovu knihovny, a to v bývalé městské šatlavě.

Městská knihovna tak měla od tohoto data dvě detašovaná pracoviště – čítárnu a pobočku v Horní Vsi. Stále ale měli knihovníci pocit, že jsou jim stěny malé, nevýhodnou stávající situace bylo také to, že služby knihovny byly rozmělněny do více pracovišť. Na zakoupení prostorné budovy, určené výhradně potřebám městské knihovny, což by bylo nejvhodnějším řešením, nemělo město dostatek prostředků – „dokud ceny nemovitostí určovala nabídka a poptávka nedeformovaného tržního prostředí. Situace se ale rychle změnila po okupaci pohraničí, kdy se nabízela možnost získat levně nemovitosti, zkonfiskované židovským majitelům“¹¹. O koupi jednoho z domů pro knihovní účely začala uvažovat i městská rada v čele se starostou, jímž se po volbách v květnu roku 1938 stal předseda knihovnické rady Eduard Fiedler.

---

11 RAK, P., *Knihovny na Chomutovsku*, s.101

V červnu následujícího roku již patřil dům, který byl pro knihovnu vybrán, městu. Jednalo se o dům č. p. 375 na rohu ulice Albrechta Dürřera (později dr. Farského) a Parkové cesty. Rekonstrukce a přípravné práce trvaly přibližně tři roky, na přelomu let 1941 a 1942 se chomutovská německá městská knihovna nastěhovala do nově upravené budovy a na tomto místě setrvala do konce druhé světové války.

3.2 Česká městská knihovna v Chomutově (1946-1996)

Několik měsíců po ukončení druhé světové války byla oblast českého pohraničí, v tomto konkrétním případě město Chomutov, vystavena nutnosti řešit závažné problémy počátků poválečné obnovy, tedy repatriaci zajatců, zajištění konfiskovaného německého majetku, evidenci a první etapu odsunu německého obyvatelstva (od počátku července do počátku září 1945 bylo z okresu Chomutov odsunuto přes patnáct tisíc Němců), a dále zajistit nejzákladnější bezpečnostní a hygienické potřeby jazykového a společenského spletnce, jenž se na tomto území po 8. květnu 1945 utvořil. „Ve městě se mísili místní němečtí starousedlíci a tzv. „národní hosté“ (Němci, utíkající z východního Pruska a slezských území před Rudou armádou nebo z velikých německých měst před nálety) s válečnými zajatci a totálně nasazenými ze všech koutů Evropy, oddíly Rudé armády, českými paravojenskými jednotkami, jež byly postupně nahrazovány československou armádou, a českými osídlenci, přicházejícími z vnitrozemí“¹². Na pozadí těchto událostí se otázka založení české městské knihovny v Chomutově zdála být malicherná.

3.2.1 Přípravy pro vybudování české knihovny

Dne 11. listopadu 1945 byla ovšem ustanovena knihovní rada, jejímž předsedou se stal předválečný obyvatel Chomutova, důlní úředník Josef Procházka. O dva měsíce později, v lednu 1946 byl taktéž jmenován městský knihovník. Stal se jím Bohumil Krčál. Tímto aktem započaly přípravné práce pro vybudování městské knihovny. O jejím umístění bylo rozhodnuto již dávno předtím. První česká knihovna na území města Chomutova měla mít své sídlo v útrokách budovy, která v současnosti již neexistuje (na jejím místě byl v roce 1975 postaven obchodní dům ALFA, později přejmenován na PRIOR) a ve které bylo poslední působiště knihovny německé. Tento dům se ovšem

---

12 RAK, P., *Knihovny na Chomutovsku*, s. 104

nacházel v nedobrému stavu, byl poškozen v průběhu války, když poskytl útočiště vojenským jednotkám, a jeho přízemí, kde byly v době působnosti německé knihovny umístěny studovna a čítárna, bylo na čas zatopeno vodou, a tudíž neobyvatelné, jelikož dřevěné podlahy, dveře a skříně, jimiž bylo přízemí vybaveno, napadla v důsledku dlouhodobého působení vlhka dřevokazná houba. V rámci rekonstrukce budovy musely být taktéž opraveny komíny a nově osazena topná zařízení. V době, kdy mělo k rekonstrukci dojít, se v budově nacházelo na 25.000 svazků německé literatury a jiných spisů a tiskopisů. Opravné práce byly dokončeny na počátku června 1946.

V průběhu oprav budoucího sídla české knihovny bylo nutné řešit otázku doplnění fondu českými knihami a dokumenty jiné povahy. S německými knihami doposud uloženými ve skladech se nadále nepočítalo. V únoru roku 1946 tak bylo započato shromažďování knih. Žáci měšťanských škol zorganizovali pouliční sbírku, a tím pro knihovnu získali celkem 488 svazků. Městské vedení Komunistické strany Československa knihovně věnovalo 279 svazků. Mezi dárce se připojili i soukromé osoby – J. Přecechtěl, přednosta berního úřadu, knihovně nabídl 105 svazků a paní Z. Mayerová z Rakovníka poslala darem 56 svazků. Dále byla zdrojem knih předchůdkyně vznikající knihovny z dob předválečných, jejíž knihy zachránil v roce 1938 Josef Procházka, a takto mohlo být do regálů uloženo dalších 76 svazků.

Použitelný výtěžek sbírky, provedené od února do září roku 1946, činil 1.047 svazků (z původně 1.162 získaných muselo být 115 svazků vyřazeno „pro desolátní stav neb pro nevhodnost četby“. Z vlastních prostředků pak knihovna zakoupila další 242 svazky, z dotace ministerstva školství a osvěty 65 svazků a dalších 31 nových knih získala od Svazu českých knihkupců a nakladatelů.

3.2.2 Zahájení činnosti české knihovny v Chomutově

V neděli 15. září 1946 v 9:00 hodin dopoledne zahájila městská knihovna v Chomutově slavnostně svou činnost. Na regálech se v tu chvíli nacházelo 1 385 svazků. Součástí nové knihovny byla i čítárna a administrativní vybavení kanceláře tvořil jeden psací stroj, šest kovových a sedmnáct dřevěných kartoték.

Vedení knihovny i knihovnická rada si byli vědomi nedostatečné velikosti fondu knihovny a usilovali o jeho rozšíření. Zřizovatel městské knihovny, tedy městský národní výbor, nemohl poskytnout více finančních prostředků na

nákup tolik požadovaných českých knih. Při následné akviziční činnosti bylo proto nutné spoléhat se na „veřejnou soutěž v dobročinnosti“. Následující rok ovšem ukázal, že finanční situace nebyla tak tíživá, jak městský národní výbor předesílal, jelikož nákupem bylo získáno 1.487 svazků, zatímco darem pouze 785 svazků. Nehledě na ztráty a vyřazení některých knih se fond rozšířil téměř trojnásobně, na 3.522 svazky (0,11 svazku na jednoho obyvatele Chomutova).

Na konci roku 1947 evidovala knihovna 1.327 čtenářů, kteří si vypůjčili celkem 16.017 svazků. Knihovna měla otevřeno pět dní v týdnu, do konce září čtyři hodiny a od října pět hodin denně. Vystavení legitimace stálo dospělého 5 Kčs a mládež 3 Kčs; půjčovné za jeden svazek na dobu 14 dní činilo 1 Kčs.

K 1. dubnu 1947 podal dosavadní knihovník Bohumil Krčál výpověď a jeho nástupkyní se stala paní Olga Sixtová. Knihovna v jejích rukách získala ohromný věhlas mezi ostatními knihovnami na celém území Československa. Ačkoli se jednalo o knihovnu velmi mladou a s chabým knihovním fondem, realizace plánů paní Sixtové jí udělala nevidané jméno.

Jedním z projektů bylo zřízení hudebního oddělení (tzv. diskotéky). Oddělení s fondem takové povahy měla do této doby údajně pouze pražská knihovna. Slavnostní otevření hudebního oddělení se konalo 6. června 1948 za účasti hudebního skladatele Otakara Jeremiáše. Jeho jménem bylo nové oddělení taktéž pokřtěno. Dle inventarizačního zápisu ze 7. ledna 1949 měla diskotéka celkem 180 evidovaných posluchačů, 69 svazků literatury o hudbě, 375 desek, 347 svazků not a jeden gramofon.

V průběhu roku 1948 byly mimo jiné zahájeny přípravné práce pro otevření dalšího oddělení knihovny. Toto mělo sloužit zaměstnancům a pacientům chomutovské nemocnice a bylo pro ně vyčleněno 400 svazků z knihovny v ulici Dr. Farského. Dalším záměrem bylo vybudování oddělení pro volný výběr knih, které mělo sídlit v prostorách přízemí budovy knihovny. Místnosti v přízemí stále procházely rozsáhlou rekonstrukcí, která byla dokončena v létě 1949 a nakonec v nich byla zřízena čítárna a příruční knihovna.

Nové poměry na politické scéně se začaly projevovat i v chomutovské knihovně. Ve zvýšené míře se začala nakupovat politická a agitační literatura, např. souborné dílo J. V. Stalina (ve třech exemplářích) a duplikáty či multiplikáty spisů tzv. Malé a Velké knihovny marxismu-leninismu.

Olga Sixtová funkci městské knihovnice opustila v polovině října roku 1948. Na její místo nastoupila s platností od 1. listopadu 1948 gymnaziální profesorka Marie Minátová. V té době již knihovna vlastnila 5.749 evidovaných svazků a na 3.000 dosud nezaevidovaných knih.

Marie Minátová vedla knihovnu necelých pět měsíců, poté ji 26. března 1949 převzala Antonie Kalivodová, bývalá knihovnická inspektorka pro okres Chomutov a okres Vejprty. Personální zajištění instituce bylo velmi chatrné. V knihovně byli zaměstnaní pouze dva pracovníci na plný úvazek a tři na úvazek částečný, což byla nejnižší čísla ze všech okresních měst Ústeckého kraje.

3.3 Okresní knihovna v Chomutově

V lednu roku 1951 byla městská knihovna v Chomutově „povýšena“ do role okresní lidové knihovny. Pod tímto novým hávem získala knihovna i nové pravomoce a rozšířilo se pole její působnosti. Postupně svou činnost obohatila o metodické, bibliografické, informační a meziknihovní výpůjční služby a o doplňování a obměnu knihovnických fondů v místních lidových knihovnách chomutovského okresu. Ačkoli tato změna nebyla zpočátku nijak výrazná, stala se chomutovská knihovna v brzké době jakýmsi knihovnickým centrem, jež zastřešovalo a sjednocovalo knihovnictví v celém okrese. Doposud Okresní (městská) knihovna v Chomutově vynikala nad ostatními knihovnami v blízkém okolí pouze vyšším počtem knih ve fondu, výpůjček a čtenářů, a také osvětových přednášek a besed.

Rozsah pravomocí, působnosti a zodpovědnosti se zvětšil, když byl v roce 1960 zrušen Okresní národní výbor v Kadani. Většina jeho území byla začleněna do okresu Chomutov a počet místních lidových knihoven, jimž chomutovská knihovna poskytovala odbornou a metodickou pomoc, se zvýšil.

Od počátku šedesátých let je patrné, že instituce „s hlavičkou“ knihovna je čtenáři a nejen jimi stále více považována i za pořadatelku rozličných kulturních akcí, nikoli pouze za půjčovnu knih. V září 1960 byl při knihovně založen Kroužek přátel poezie a konalo se zde velké množství besed na rozličná témata. Ročně se jich uskutečnilo v průměru sto a každou navštívilo přibližně padesát návštěvníků. Na besedách se hovořilo o cestopisné literatuře, o poezii, ale i o chovu drůbeže nebo o čistotě mléka. Chomutov v rámci

přednášek navštívili například Miroslav Holub, Miroslav Červenka, či Josef Brukner.

Záštitu nad touto kulturně-osvětovou činností chomutovské okresní knihovny měla dosavadní ředitelka Antonie Kalivodová, která v červenci roku 1963 svou funkci předala středoškolskému profesoru Zdeňku Hejnovi.

3.3.1 „Revoluce“ v chomutovském knihovnictví – knihovna na cestě ke čtenáři

Pedagog a knihovník, pan Zdeněk Hejna (29. 3. 1931-), zůstává nepřehlédnutelnou postavou na poli kultury a vzdělávání na území chomutovského regionu. Ministerstvem kultury byl v roce 1981 oceněn udělením čestného titulu „Vzorný pracovník kultury“ a v roce 2002 mu byla jako významné osobnosti předána pamětní medaile při příležitosti konání oslav k výročí 750 let města Chomutova. Měl nevšední nápady, jak zvelebit prostředí knihovny a přivést čtenáře ke knize. Dařilo se mu oslovovat více zájemců o literaturu všeho druhu a rozvíjel také progresivní prvky pomalu se začleňující do knihovnických služeb (pojízdná knihovna, ediční činnost, zavedení počítačů). Mimoto dával prostor i činnostem různých dobrovolných kulturních seskupení, které velmi podporoval. Dokladem může být vokálně-instrumentální soubor Loutna Česká, který se těší velké popularitě i v současné době.

Ačkoli je Zdeněk Hejna od roku 1996 v důchodu, nadále se věnuje přednáškové činnosti a úzce spolupracuje se Střediskem knihovnických a kulturních služeb při rozvoji regionální literární historie.

V polovině šedesátých let nechal pan Hejna v areálu Kamencového jezera zřídit letní čítárnu a půjčovnu knih. Letní knihovna na Kamencovém jezeře fungovala vždy v letních měsících po následujících více než dvacet let. Tradici letního čtení rozšířila v létě roku 1967 ještě čítárna se samoobslužným výběrem časopisů situovaná v blízkosti hlavní budovy knihovny při okraji městského parku. Dalším, v té době nevšedním činem, byl v roce 1968 nákup autobusu speciálně upraveného k půjčování knih, tzv. bibliobusu. Chomutovská knihovna takto na sebe upozornila již podruhé (poprvé tomu bylo založením hudebního oddělení Otakara Jeremiáše – viz kapitola 3.2.2). Bibliobus přivázel pravidelně podle jízdního řádu neustále obměňovanou nabídku knih do okrajových čtvrtí Chomutova i vzdálených vesnic a řídce

osídlených osad celého okresu (k roku 1976 měl bibliobus na 64 zastávek). V létě objížděl s dětskou literaturou i pionýrské tábory.

Další rolí okresní knihovny v Chomutově byla od šedesátých let také postava jakési organizátorky soutěží. K soutěži „Buduj vzornou lidovou knihovnu“, která byla určena místním lidovým knihovnám, se tak připojily další dvě soutěže osvětového charakteru. V roce 1966 se konal první ročník soutěže „Buduj vzornou školní knihovnu“, která se konala každoročně až do roku 1975, další soutěží „z pera“ ředitele Zdeňka Hejny byla velmi populární vědomostní soutěž pro žáky devátých tříd s názvem „9 x 9 x 9“ (devět žáků devátých tříd zodpovídalo devět otázek z historie Chomutovska), jejíž první ročník proběhl v roce 1969 a poslední ve školním roce 1975/1976, tedy v době, kdy se začínal prosazovat systém osmileté školní docházky a žáků v devátých třídách základních škol začalo ubývat (zajímavostí je, že v současné době probíhá obdobná vědomostní soutěž žáků 6.-9. tříd základních škol s názvem „4 x 4 pro 4“, v níž soupeří čtyřčlenná družstva zodpovídající čtyři otázky ze čtyř uvedených okruhů – příroda, zeměpis, historie, současnost a osobnosti Chomutovska). Na přípravě soutěže se podílela Okresní knihovna ve spolupráci s Městským národním výborem v Chomutově, Okresním muzeem a Okresním domem dětí a mládeže.

Vedle akcí zábavného charakteru ovšem knihovna nabízela více možností i na poli samotného vzdělávání. Od poloviny šedesátých let pořádala po boku tradičních přednáškových cyklů i předmaturitní přípravu z dějin české a slovenské literatury.

Okresní knihovna evidovala na počátku roku 1965 tato oddělení:

- oddělení pro dospělé
- oddělení pro děti
- studovna
- čítárna
- hudební oddělení

V průběhu roku 1965 bylo zřízeno speciální oddělení - oddělení pedagogiky a umění. Rok 1971 zaznamenal otevření dalšího speciálního oddělení - oddělení politické a společenské literatury, rok 1973 pak oddělení pro starší

mládež.

Snaha Zdeňka Hejny o přiblížení literatury všem potenciálním čtenářům žijícím v okrajových částech města, se začala velmi brzo realizovat postupným budováním nových poboček. Nejprve byly otevřeny pobočky v Partyzánské ulici a v ulici Kadaňská. Pobočka umístěna v Kadaňské ulici byla v roce 1975 přestěhována do panelového domu v ulici Na Průhoně a i během následujících let několikrát změnila svoje působiště.

K roku 1966 začíná svou činnost vykazovat také pobočka s názvem Severka v dnešní Blatenské ulici. V roce zahájení činnosti byl knihovní fond určen převážně dětem z okolních sídlišť. Ty zde mohly využívat služeb knihovny a studovny. O rok později se ale od původního záměru ustoupilo a fond se rozšířil i o knihy určené dospělým. Fond této pobočky nebyl rozsáhlý, ovšem pravidelně se měnil.

Největší pobočka Březenecká byla otevřena v roce 1984 na sídlišti, které jí dalo jméno, a také další pobočka otevřená v roce 1987 dostala jméno podle svého umístění, pobočka Kamenná.

3.3.2 Okresní knihovna se stěhuje

Rozvoj města Chomutova zasahuje i Okresní knihovnu. Její dosavadní sídlo v domě č. p. 375 v ulici dr. Farského v roce 1968 ustupuje výstavbě moderního obchodního domu, a tak se knihovna dočkala již několikátého stěhování.

Až 6. ledna 1975 se čtenářům otevřely nové prostory v bývalé jezuitské koleji v Palackého ulici, které za tímto účelem opustily jednotky Československé armády. I když to byly prostory prozatímní, získala Okresní knihovna v Chomutově důstojný stánek pro čtenáře a uživatele svých služeb, který odpovídal potřebám jak zmiňovaných uživatelů, tak knihovně samotné, více než malý měšťanský dům v ulici dr. Farského. A tak se v nových prostorách pro čtenáře zpřístupnila i nová oddělení:

- oddělení poezie
- oddělení cizojazyčné literatury
- bibliografické informační služby
- samostatná čítárna

3.3.2.1 První zastávka – jezuitské gymnázium

Cesta k novému útočišti nebyla vůbec jednoduchá. Během třinácti let stěhovali zaměstnanci knihovny její fond dvakrát. Jelikož byla Okresní knihovna nucena velmi rychle opustit dům v ulici dr. Farského a objekt jezuitské koleje nebyl ještě s to nabídnout jí své prostory, které by plnohodnotně zastávaly funkci knihovního příbytku, musela využít provizorního pohostinství za zdmi jezuitského gymnázia nacházejícího se pár metrů od jezuitské koleje v domě č. p. 86, na tehdejší třídě Velké říjnové socialistické revoluce (dnes ulice Palackého). Ovšem i budova gymnázia byla ve stavu více než dezolátním.

Počátkem sedmdesátých let proběhla rozsáhlá stavební rekonstrukce, kterou následovalo stěhování knihovního fondu, jenž v roce 1973 překročil hranici sto tisíc svazků. Bohužel k tomuto přesunu došlo v letech, kdy viditelně stoupal zájem veřejnosti o knihovní služby. Pozitivním důsledkem této skutečnosti byl fakt, že s přesunem i adjustací knih vypomáhalo několik desítek brigádníků z řad studentů. Proto také práce trvaly krátkou dobu. Knihy byly do svého nového domova uloženy během tří týdnů – od poloviny prosince 1974 do počátku následujícího roku. Slavnostní otevření knihovny v provizorních prostorách se konalo ve svátek Tří králů roku 1975.

3.3.2.2 Druhá zastávka – jezuitská kolej

V domě č. p. 86 na třídě Velké říjnové socialistické revoluce setrvala Okresní lidová knihovna šest let a tři měsíce. V únoru roku 1981 se započalo s přípravami na další přesun. Ačkoli vzdálenost jezuitské koleje, kam se knihovna mohla po její rekonstrukci konečně a natrvalo přemístit, od jezuitského gymnázia nebyla nijak ohromná, práce se zdály být stejně namáhavé vzhledem k tomu, že za oněch šest let vzrostl knihovní fond takřka o 200%. Manipulační práce trvaly dva měsíce a slavnostní otevření nového knihovnického areálu proběhlo dne 3. dubna 1981.

Veřejnosti se tak po mnoha letech zpřístupnily prostory a místa, která byla doposud lidským zrakům odepírána. Když jejich zdi opustili jezuité, nastěhovali se sem vojáci a nadále ji postupně obývaly armády tří států společně s tím, jak se odvíjela historie a poroba našeho území. Nejprve zde do roku 1918 působila armáda rakouského mocnářství, po roce 1918 a 1945 armáda československé republiky a v mezidobí let 1938 a 1945 armáda nacistického wehrmachtu. Prostor byl vojsky nadobro opuštěn až roku 1968,

ale již o rok dříve vznikla první přípravná studie a investiční záměr budoucího využití kolejního komplexu.

V době usazení se v jezuitské koleji zajišťovala okresní knihovna v Chomutově služby na půdě těchto oddělení:

- oddělení pro dospělé (později oddělení beletrie a oddělení naučné literatury)
- oddělení pro děti a mládež
- oddělení pedagogiky a umění
- oddělení společenské a politické literatury
- oddělení hudební
- oddělení cizojazyčné literatury
- oddělení poezie
- studovna
- čítárna

Pro potřeby okresu stále vyjížděl do ulic a uliček chomutovského okolí bibliobus, který byl v roce 1985 vyměněn za nový. Pracovalo metodické oddělení, které se vedle čtyřiceti místních lidových knihoven v jednotné soustavě knihoven staralo i o školní knihovny a informační střediska podniků. V roce 1990 získala knihovna ve svém areálu další prostory od Okresního kulturního střediska, a tak došlo k rozčlenění oddělení pro dospělé na dvě oddělení nová - na oddělení beletrie a oddělení naučné literatury.

Areál, ve kterém se knihovna po strastiplné cestě ocitla, jí poskytl nevídaný komfort. V prostorách nevyužitých primárně pro knihovní účely se začaly konat rozličné kulturní a společenské akce. „Divadélko pro třicet“, jenž bylo založeno ještě v době, kdy okresní knihovna sídlila na rohu ulice dr. Farského, se nyní rozšířilo a přejmenovalo na „Divadlo pro šedesát“.

3.3.3 Polistopadové události

Na listopadové události v roce 1989 reagovali zaměstnanci okresní knihovny i dalších profesionálních knihoven z okresu svoláním mimořádné porady, která se konala 1. prosince 1989, na které se projednávaly požadavky studentů

a představitelů „nových“ politických sil. Výsledkem zasedání bylo vyslovení se „pro otevřený dialog, a to takový, který umožní každému vyjádřit svůj názor bez rozdílu vyznání a příslušnosti ke straně“¹³.

Politický zvrát, ke kterému v podzimních měsících roku 1989 v bývalém Československu došlo, přinesl do chomutovské knihovny plno dalších milých i nemilých změn, různých možností a podnětů. Jako negativní důsledek této nové historické epochy se projevilo například snížení počtu čtenářů (do roku 1992 o polovinu), kteří již nebyli pod ideologickými hesly houfně naháněni mezi knihovní regály, a s tím souviselo i rapidní snížení počtu výpůjček. Bylo také nutné vyrovnat se se vzniklými hospodářskými potížemi a na tuto nepříjemnou výzvu zareagovalo vedení knihovny docela šalamounsky, když začalo své prostory a sály pronajímat k veřejným i soukromým účelům a opět zavedlo čtenářské poplatky. V této době byla také zavedena služba, doposud nemyslitelná, a to kopírování dokumentů. První kopírovací přístroj byl veřejnosti zpřístupněn na jaře roku 1990.

V roce 1996 ustala činnost bibliobusu, jelikož se nedostávalo financí na provoz a nákup nového autobusu, který bylo nutné zakoupit. Neblahá finanční situace se promítla i do velmi nepříhodného období, kdy byl ohlášen příchod rozličných informačních technologií. V roce 1995 byl jako odpověď na tento nebývalý rozvoj zakoupen knihovní software LANIUS, čímž se výpočetní technika počala usazovat i v chomutovské knihovně. (Knihovní systém LANIUS byl v polovině roku 2002 nahrazen systémem CLAVIUS.) Následoval nákup prvního multimediálního počítače a značné rozšíření počítačové sítě. V průběhu roku 1997 začali zaměstnanci oddělení beletrie a studovny používat on-line katalog a v nadcházejících dvou letech se systematicky pracovalo na zpřístupnění on-line katalogu i ve zbývajících oddělení – v roce 1998 byl on-line katalog zaveden v čítárně a oddělení pro děti a v roce 1999 v oddělení naučné literatury a oddělení hudebním. Zároveň s ukládáním nového knihovního fondu proběhla ve všech odděleních retrospektiva fondu stávajícího. Přechod knihovny na plně automatizovaný výpůjční systém byl zrealizován počátkem února roku 1999. Současně s tím také začala knihovna svým čtenářům poskytovat placenou službu přístupu k Internetu a umožnila jim nahlédnout do on-line katalogu v rámci všech

oddělení a poboček.

Polistopadové dění významně ovlivnilo budoucí činnost a věhlas chomutovské okresní knihovny. Po roce 1989 v Chomutově vedle sebe fungovala dvě zařízení se stejnou filosofií. Obě sídlila v historickém areálu města, každé v jiném traktu budovy jezuitské koleje, a spojovala je podobná náplň práce. Věnovala se mimo jiné i pořádání koncertů a výstav a představení pro děti. Jedním z těchto zařízení byla již několikrát zmiňovaná Okresní knihovna, jejímž ředitelem byl stále PhDr. Zdeněk Hejna, druhým pak Okresní kulturní středisko (později Středisko kulturních služeb), jehož ředitelkou byla PhDr. Marie Kypťová, která se později stala velmi významnou a vzpomínanou postavou nejen v souvislosti s kulturním děním na Chomutovsku. V roce 1993 došlo ke sloučení Střediska kulturních služeb a stávajícího Institutu pro vzdělávání dospělých, čímž se činnost kulturního střediska rozšířila o vzdělávací aktivity, například jazykové a dělnické kurzy, tematické semináře, kurzy účetnictví a přípravy studentů na jejich další studia. Díky činnosti a nasazení Marie Kypťové se na Chomutovsku začaly vytvářet kulturní tradice, které nacházely své pevné místo v rozvoji kultury celého okresu. Pravidelně se tak od počátku 90. let konaly akce jakými byly například Svátky poezie v Perštejně, Radonický divadelní podzim, Dny dětské radosti či Mladá píseň. Tyto a jiné podobné události zde vychovaly mnoho vyspělých a nadaných jednotlivců i souborů zájmové umělecké činnosti, oceňovaných na celostátních přehlídkách.

Rok 1996, konkrétně 1. leden tohoto roku, však na malou chvíli zaskočil jak vedení Okresní knihovny, tak Střediska kulturních služeb. Ačkoli nebývalé rozhodnutí sloučit okresní knihovnu s kulturním střediskem, zpočátku nemělo velké ambice, ukázalo se být velmi šťastným a dokázalo, že lze vytvořit prototyp organizace spojující knihovnické, kulturní a vzdělávací služby. Autorem myšlenky, kterou zprvu iniciovala zřejmě pouze snaha vyrovnat se s neutěšitelnou finanční situací, ve které se nacházela hlavně zmiňovaná knihovní instituce, byl přednosta okresního úřadu v Chomutově Dr. Jiří Kulhánek. Nařízení o vytvoření organizace s názvem Středisko knihovnických a kulturních služeb vyšlo s platností k 1. lednu 1996 a její vedení po odchodu Zdeňka Hejny do důchodu převzala paní Marie Kypťová.

4 Středisko knihovnických a kulturních služeb (Chomutov)

Príspevková organizace s dlouhým ale výmluvným názvem Středisko knihovnických a kulturních služeb (dále jen SKKS), jejímž zřizovatelem byl v době ustanovení Okresní úřad v Chomutově, vznikla, jak je již zmíněno v předchozí kapitole, spojením Střediska kulturních služeb a Okresní knihovny. SKKS sestává ze tří úseků, z nichž největším je úsek knihovnický, dalšími jsou pak kulturně-vzdělávací a ekonomicko-provozní.

Hlavními důvody sloučení byla snaha efektivnějšího využití finančních prostředků a lidského potenciálu. K transformaci se přistupovalo s vědomím toho, že knihovnictví je hraniční disciplinou mezi vzděláváním, kulturní činností a poskytováním informací. Byla zde proto realizována snaha definovat veřejné knihovnictví jako instituci poskytující veřejně prospěšné služby. Stoupající počet čtenářů, návštěvníků a výpůjček ukázal, že cesta sloučení dvou institucí s obdobnou filosofií vedla správným směrem.

Nový statut knihovní instituce byl konzultován i s odborníky Ministerstva kultury ČR, jelikož ustanovení takové organizace muselo být legislativně ošetřeno. Přesto se odborníci, jichž se tato změna dotýkala, tvářili skepticky a vznikajícímu středisku moc nedůvěřovali. Marie Kypťová na konferenci Knihovny současnosti v Seči roku 1997 mimo jiné přednesla: *„Také moje představa transformace knihovny od půjčování knížek k přirozenému kulturně společenskému centru s akcentem na poskytování kvalifikovaných informačních služeb se musela prosazovat. Zdůrazňuji slovo služeb, které se nejvíce nelíbilo, ale budeme-li podle mého názoru předstírat, že naše činnost je něco jiného, je to falešná poloha“¹⁴*. Jakoby v odpověď na tuto skutečnost svolala Národní knihovna České republiky seminář k problematice poskytování služeb v knihovnách, který se konal v červnu roku 1997 v prostorách chomutovského SKKS.

Na půdě bývalého jezuitského komplexu proběhlo v prvních letech existence SKKS několikero stěhování, přesunů a úprav (včetně vybudování bezbariérového přístupu) s cílem nabídnout uživatelům co nejprofesionálnější služby v co nejpříjemnějším prostředí oprostěném od okolního hluku a shonu. Marie Kypťová se mimo jiné zasloužila o rekonstrukci a zkrášlení atria

---

14 KYPTOVÁ, M., *Středisko knihovnických a kulturních služeb : veřejná univerzální knihovna, centrum kulturních, vzdělávacích a informačních služeb okresu Chomutov*

a kostela sv. Ignáce, k jehož zadní části těsně přiléhá hlavní budova knihovny, čímž významně rozšířila pole působnosti chomutovského střediska. Pod jeho ochranná křídla se postupně přemístila celá budova jezuitského kláštera se sousedícím kostelem sv. Ignáce a vsazeným atriem. V současnosti tvoří SKKS čtvercový uzavřený komplex, který vystupuje jako nepřehlédnutelný ostrov klidu a zeleně v samém centru města.

V lednu roku 2000 zemřela dosavadní ředitelka Marie Kypťová, jejím nástupcem se stal pedagog, výtvarník, divadelník a publicista Mgr. Vladimír Valeš, PhD. Byl další postavou, která významně vstoupila do dějin Střediska knihovnických a kulturních služeb. Před tím, než začal vykonávat tuto funkci, se dlouhá léta věnoval učitelství na základních školách, v roce 1990 se stal okresním školním inspektorem, v letech 1995-1998 byl ústředním školním inspektorem pro Českou republiku a v mezidobí pracoval jako náměstek na Ministerstvu školství. Za jeho „vlády“ byly dokončeny všechny stavební úpravy a byla taktéž vytvořena kocepce využití celého jezuitského areálu. Dal vytvořit edici audiokazet, určených pro zrakově postižené, čímž navázal na tradici z roku 1997, kdy byl chomutovské knihovně zapůjčen putovní fond dvaceti zvukových knih na audiokazetách. V červnu roku 2000 vyšlo první číslo tzv. „atria“ tedy Informačního bulletinu Střediska knihovnických a kulturních služeb Chomutov. Bulletin vycházel po celou dobu, kdy Vladimír Valeš zastával funkci ředitele, se snahou informovat čtenáře, návštěvníky a spolupracovníky o tom, co se za zdi SKKS děje a co se připravuje. „Chceme nabízet zcela konkrétní praktické rady knihovníkům v místních knihovnách našeho okresu, metodickou pomoc školním knihovnám a všem, kteří se světem knihy přicházejí do styku,“ píše Vladimír Valeš v úvodním „Slově na cestu“ historicky prvního bulletinu.

V roce 2000 začala SKKS provozovat kostel sv. Ignáce, kde se pořádají koncerty a výstavy a dále je zpřístupňován široké veřejnosti jako jedna z památek města Chomutova. Vladimír Valeš se své funkce vzdal v listopadu roku 2002 z důvodu zvolení starostou obce Radonice.

22. října 2002 byla chomutovská knihovna na základě § 5 knihovnického zákona č. 257/2001 Sb. zapsána jako „Středisko knihovnických a kulturních služeb Chomutov“ do evidence knihoven MK ČR pod číslem 1493/2002 .

Po Vladimíru Valešovi získala místo ředitelky Mgr. Marie Laurinová,

dlouholetá pracovnice naučného oddělení a metodička pro místní lidové knihovny. V době, kdy usedla do ředitelského křesla se již zvažovalo, že dojde k drastickým změnám na postu zřizovatele střediska, kterým byl doposud Okresní úřad v Chomutově. Tím se 1. ledna 2003 stal Městský úřad Chomutov. V péči města již byly od roku 1997 pobočky chomutovské knihovny (pobočka v ul. Kadaňská, pobočka Severka, Březenecká a Kamenná). Ovšem pro ně samotné měl tento krok neblahé následky, jelikož jejich počet se začal postupně snižovat. Nejprve byla ukončena činnost pobočky v Kadaňské ulici a následně došlo k ponížení stavu zrušením poboček Severka a Kamenná. Knihovní fond každé z „filiálek“ dosahoval takřka 13.000 svazků. V provozu zůstala po této „čistce“ pouze pobočka Březenecká, jež se od počátku roku 2004 stala opět organizační součástí SKKS.

SKKS má v současnosti celkem čtyřicet zaměstnanců:

- ekonomicko-provozní úsek – 13 zaměstnanců (včetně úklidové služby)
- výpůjční služby – 10 zaměstnanců (včetně zaměstnanců pobočky Březenecká)
- speciální služby – 8 zaměstnanců (včetně odd. vzdělávacích programů)
- zpracování knihovního fondu – 4 zaměstnanci
- oddělení kultury – 5 zaměstnanců

Čtenářské poplatky jsou účtovány v základní výši 150 Kč, pro děti činí poplatek 60 Kč, pro studenty a učně 120 Kč, pro důchodce ve věku od 65 do 70 let 100 Kč a pro důchodce od 70 let, děti z dětských domovů a tělesně a zrakově postižené občany je členství zdarma.

Otevírací doba je následující:

Oddělení, místo	Po, St, Pá	Út	Čt	So	Ne
Beletrie, Naučné odd., Studovna	9-18	zavřeno	9-18	9-12	zavřeno
Dětská literatura	12-17	zavřeno	9-12	9-12	zavřeno
Hudební odd.	9-18	zavřeno	zavřeno	zavřeno	zavřeno
Čítárna – Internet. kavárna	9-18	9-18	9-12	9-12	zavřeno
Galerie Lurago	9-17	9-17	9-12	9-12	zavřeno

Kostel sv. Ignáce	zavřeno	11-12, 16-17	10-12	10-12	14-16
Pobočka Březenecká	9-18	zavřeno	zavřeno	zavřeno	zavřeno

Letní otevírací doba se pak liší:

Oddělení, místo	Po, St, Pá	Út	Čt	So	Ne
Beletrie, Naučné odd., Studovna	9-18	zavřeno	9-18	zavřeno	zavřeno
Dětská literatura	9-17	zavřeno	9-17	zavřeno	zavřeno
Hudební odd.	9-18	zavřeno	9-18	zavřeno	zavřeno
Čítárna – Internet	9-18	9-18	9-18	zavřeno	zavřeno
Kavárna	9-18	9-18	9-18	9-12	zavřeno
Galerie Lurago	9-17	9-17	9-17	9-12	zavřeno
Kostel sv. Ignáce	zavřeno	11-12, 16-17	11-12, 16-17	10-12	14-16
Pobočka Březenecká	9-18	zavřeno	9-18	zavřeno	zavřeno

4.1 Knihovnický úsek

První část SKKS se věnuje oblasti knihovnictví. V prvních měsících její existence musely být provedeny nákladné stavební práce a některé menší dispoziční změny. Jak na tyto práce, tak na materiální a personální zajištění knihovny, přispělo finančně velkou měrou Středisko kulturních služeb, které vzniklé organizaci poskytlo svůj rezervní fond. Dalo by se říci, že jen díky tomu, byla knihovna schopna čelit nástupu nových technologií. Značná část poskytnuté částky byla určena na nákup nových počítačů a jiné výpočetní techniky.

Na již zmíněné konferenci Knihovny současnosti v Seči uvedla Marie Kypťová také výčet všech provedených změn v knihovnickém úseku. Mimo jiné se tedy událo následující: kompletní rekonstrukce a rozšíření počítačové sítě, zřízení pevné linky a zavedení Internetu, nákup cca 20 počítačů včetně mediálního s CD-ROMy pro studovnu, nákup kolekce CD pro hudební oddělení (převážně klasická hudba a jazz), vyčištění a revize knihovního fondu, následná burza knih, časopisů a gramodesek, převod čtyř poboček knihovny pod Městský úřad Chomutov, celková přestavba, rozšíření a reorganizace naučného oddělení dle

MDT (Mezinárodní desetinné třídění), přestěhování beletrie do větších a přístupnějších prostor, sepsání nových smluv a zavedení výměnného systému pro místní lidové knihovny okresu, sestěhování katalogizace, centrálního nákupu a doplňovacího oddělení, zřízení kavárny – čítárny s Internetem a Teletextem, rozšíření výpůjční doby (přes poledne, do 18:00 hod, soboty), rozšíření studovny o dvě místnosti, oprava havarijního stavu podlahy v dětském oddělení, nanesení sanačních omítek ve vlhkých přízemních prostorech, vyčištění a odborné očištění dlažeb, zprovoznění šatny, vybudování nového schodiště a bezbariérového přístupu, přestavba hudebního oddělení a zřízení poslechových boxů.

Po reorganizaci došlo k mnoha změnám a knihovna k roku 1996 zahrnovala následující oddělení:

- oddělení beletrie
- oddělení naučné
- oddělení pro děti a mládež
- oddělení hudební
- oddělení cizojazyčné literatury
- studovna
- čítárna

V současné době je knihovna pro uživatele členěna následovně:

- oddělení beletrie
- oddělení naučné
- oddělení dětské literatury
- oddělení hudební
- studovna
- čítárna a literární kavárna s možností přístupu k Internetu

4.1.1 Jednotlivá oddělení knihovnického úseku

Čítárna a internetová kavárna; Literární kavárna

Pokud knihovnu navštíví nějaký nováček s úmyslem stát se registrovaným

uživatelé knihovnických služeb, jeho první kroky by měly směřovat do Čítárny. Zde, vedle poskytování základních informací o SKKS pro čtenáře i návštěvníky, probíhají registrace nových členů, přeregistrace stávajících členů, obnovy členství a vystavení duplikátů ztracených a odcizených legitimací. Čítárna je umístěna v přízemí hlavní budovy a je zde vybudován bezbariérový přístup. Nabízí svým uživatelům pestrou škálu časopisů, magazínů a novin k prezenční výpůjčce. Mimoto absenčně půjčuje audio kazety pro nevidomé (viz kapitola 4.1.2).

V průběhu let byla Čítárna rozšířena o další službu, tedy o možnost placeného přístupu k Internetu (k dispozici jsou zde čtyři počítače). Nyní také návštěvníci mohou při pročítání zapůjčených časopisů a novin popíjet kávu v nekuřáckém prostředí tzv. literární kavárny, která je určena i k pořádání soukromých či veřejných akcí a přednášek. Pravidelně se zde konají například tematická klubová sezení, „komponované pořady s novými talenty“ a přednášky pro zlepšení Image, pořádají se zde i pracovní schůzky. Kavárna je vybavena klavírem, video- a CD přehrávačem.

Kapacita odpovídá 40 místům k sezení, pronájem prostoru k soukromým účelům stojí 200Kč za hodinu.

Oddělení beletrie

Dalším oddělením umístěným v přízemí budovy s možností bezbariérového přístupu je oddělení beletrie. V roce 1996 samostatné oddělení cizojazyčné literatury bylo později včleněno do beletristického oddělení a tvoří zde vedle oddělení poezie, sci-fi literatury, dramatu a cestopisů samostatnou tematickou část. Knihy umístěné v regálech tohoto oddělení jsou určeny k absenčním výpůjčkám. Zaměstnanci beletristického oddělení zajišťují také exkurzi pro třídy základních a středních škol a primárně poskytují všeobecné informace o službách SKKS.

Naučné oddělení

Postupujeme-li budovou knihovny do vyšších pater, v druhém poschodí nalezneme naučné oddělení. To zajišťuje absenční půjčování naučné literatury a poskytuje placenou MVS (Meziknihovní výpůjční službu) i MMVS (Mezinárodní meziknihovní výpůjční službu). Na požádání provede služba návštěvníka celým oddělením a seznámí jej s charakterem třídění – MDT

(Mezinárodní desetinné třídění) a rozmístěním fondu v prostorách oddělení, které má celkem tři místnosti. Knihovnice zde pracující taktéž nabízejí pomoc studentům při vyhledávání materiálů k seminárním pracem a provádějí tisk přečtené naučné literatury k maturitě.

Oddělení dětské literatury

Dále mineme dětské oddělení, kde jsou pro děti v regálech připraveny knižní tituly literárních žánrů určených dětským čtenářům, ale i naučné literatury, v šanonech a šuplíkách jsou pak vyrovnány časopisy a komiksy. Veškeré výpůjčky jsou absenční. Pro ty nejmenší je zřízen dětský koutek, starší děti si zde za menší poplatek mohou hrát počítačové hry nebo čas strávený u počítače využít k získání nových vědomostí díky některému z multimediálních CD ROMů obsahujících encyklopedie, výukové programy a výukové hry pro nejmenší. Dětská čtenářská mají v rámci svého oddělení přístup k Internetu zdarma po dobu maximálně 1 hodiny. Od roku 2006 má dětské oddělení svůj vlastní webový portál s názvem „Dětský webík“.

Knihovnice dětského oddělení se jeho rozvoji věnují s velkým nasazením. Pravidelně pro své dětské návštěvníky pořádají zajímavé besedy a přednášky, spolupracují s mateřskými a základními školami v celém okrese, čímž se snaží z malých školáků vychovat budoucí uživatele knihoven. Již v předškolním věku je formou her a zajímavého vyprávění seznamují s knihovnickým prostředím, pořádají pro ně výtvarné soutěže, představují novinky na knižních pultech, ale i tituly starších dat. Aktuálně dětské oddělení nabízí tato témata besed:

- **pro mateřské školy:**

"Knižky, knížečky..."

cíl: první seznámení s knížkou, význam knihy, zacházení s knížkou, soutěže

- **pro 1. třídu ZŠ:**

"Pojďte s námi do pohádky"

cíl: seznámení se skvosty českých pohádek, soutěže, spojeno s exkurzí v dětském oddělení

"Úvodní beseda"

cíl: co je knihovna, zacházení s knihou, spisovatelé, ilustrátoři, jak se vyrábí papír, zpívání lidových písniček s kytarou

- **pro 2. třídu ZŠ:**

"Děti a dětské příběhy"

cíl: Honzíkova cesta - povídání o přečtené knize Bohumila Říhy, seznámení s knihami, ve kterých vystupují děti

"František Hrubín"

cíl: co je poezie, ukázky básní Františka Hrubína, kdo byl František Hrubín, hádanky

"Vánoční povídání"

historie českých Vánoc a vánočních tradic, zpívání s kytarou spolu s dětmi - české vánoční koledy, hádanky pro děti o zimě

- **pro 3. třídu ZŠ:**

"S knihami o knihách"

cíl: rozlišení literárních žánrů (básničky, pohádky, bajky, pověsti), smysl knih a knihoven, exkurze v dětském oddělení

"Ilustrátoři dětských knih"

cíl: seznámení s nejznámějšími dětskými ilustrátory – pomoc při estetické výchově

"Předčítání autorských pohádek"

setkání dětí s chomutovskou spisovatelkou Jiřinou Rothmeierovou, která připraví a sama přečte pohádky ze svých vydaných knih (Vodník Nugát z Hřebíkárně aneb pohádky, Podivný sen malé Alenky)

"Vánoční povídání"

historie českých Vánoc a vánočních tradic, zpívání s kytarou spolu s dětmi - české vánoční koledy, hádanky pro děti o zimě

- **pro 4. třídu ZŠ:**

"Současná poezie pro děti"

cíl: seznámení s nejznámějšími básníky píšícími pro děti a jejich básněmi (Pavel Šrut, Milena Lukešová a Jiří Žáček)

"Hrajeme si pro život" (2. hod)

cíl: seznámení s prostředím knihovny, získávání informací pomocí slovníků, počítače a encyklopedií - praktická výuka

"Pohádky, bajky, pověsti"

Ezopovy bajky, Ivan Olbracht, La Fontaine, Alois Jirásek - Staré pověsti české - beseda je zpestřena promítnutím několika Jiráskových pověstí z CD-ROMu

"Pravěk"

Eduard Štorch - Lovci mamutů, vývoj Země, evoluce člověka, první lidský rod, doba kamenná, dinosauři, křížovka

- **pro 5. a 6. třídu ZŠ:**

"Gramotnost" (2. hod)

cíl: vyhledávání informací v textu, naučná literatura, význam literárních výrazů

"Bohové a hrdinové antických bájí" (2. hod)

cíl: seznámení s řeckou mytologií, historie Řecka, řečtí učenci, Eduard Petiška - Staré řecké báje a pověsti, ukázky, křížovka

- **pro 7. - 9. třídu ZŠ:**

"Prohlídka knihovny"

cíl: historie jezuitského areálu, návštěva všech oddělení knihovny (čítárna, beletrie, naučné odd., dětské odd., hudební odd., studovna)¹⁵

Besedy vedou knihovnice dětského oddělení Dana Nepovímová a Monika Jirouchová a v současné době připravují další témata. Děti se brzy mohou těšit na povídání o autorech Karlu Poláčkovi a Danielu Defoe a autorce Astrid Lindgrenové a jejich knihách určených dětským čtenářům Bylo nás pět,

---

¹⁵ Středisko knihovnických a kulturních služeb (Chomutov, Česko), SKKS: středisko knihovnických a kulturních služeb

Robinson Crusoe a Děti z Bullerbynu.

Hudební oddělení

Hudební oddělení umožňuje absenční výpůjčky gramodesek, kazet, CD a DVD, notového materiálu a hudebních časopisů a prezenční poslech hudebních novinek. Pořádá besedy a zajišťuje hudební spoluúčast na různých akcích. Uživatelům je zde k dispozici počítač s připojením k Internetu, který je určen pro vyhledávání stránek s hudební tematikou. Poptávka po titulech je pravidelně sledována průzkumem nejžádanějších titulů formou ankety.

Studovna

Posledním oddělením knihovnického úseku SKKS je studovna, která je umístěna v posledním, tedy 2. patře hlavní budovy. Studovna je určena těm, kteří chtějí využít možnosti prezenčního studia naučné literatury a odborných časopisů a asistence vyškoleného personálu. Mimo registrované uživatele knihovny sem mají přístup i neregistrovaní návštěvníci toužící po vědění. Službě pouze uhradí jednorázový poplatek ve výši 10Kč.

Knihovnický personál tohoto oddělení funguje také jako informační služba pro neziskové organizace.

Ve fondu studovny jsou uloženy vesměs stejné tituly, které čtenář nalezne i v naučném oddělení, ovšem zde je fond doplněn o rozsáhlé encyklopedické svazky, které knihovna nerada zapůjčuje, a objemnější a dražší tituly či Sbírkky zákonů v tištěné podobě archivované od roku 1963. Ve studovně je soustředěna také literatura s regionální tematikou – časopisecké články, vyhlášky a statistiky. Tímto zajišťuje SKKS archivační funkci knihovny, která zde uchovává regionální periodika a články z celostátního tisku vztahujících se tematicky k Chomutovsku. SKKS se v této souvislosti podílí také na vydávání publikací o Chomutovsku, na kterém spolupracuje s blízkým Okresním muzeem.

Vedle studia tištěného materiálu nabízí studovna také placený přístup k multimediálnímu počítači s CD-ROMY, do databází a systémů jako jsou například ČNB, ASPI či SOLÓN, nebo bezplatné vyhledávání v databázích Anopress na serveru Euroskop. Standardem v současné době je také výpomoc v oblasti zpracování bibliografických seznamů a soupisů a bibliografických

rešerší. Uživatelům je umožněno kopírování materiálů ze studovny i tisk bibliografií z on-line katalogu.

Pobočka Březenecká

V rámci představování knihovnického úseku SKKS zde uvádím, v současnosti již jediné dislokované pracoviště, pobočku Březenecká, umístěnou na sídlišti se stejným názvem. Její služby jsou poskytovány na vysoké úrovni, ale samozřejmě nikoli v takovém rozsahu, s jakým jsme se setkali v případě služeb poskytovaných přímo v prostorách SKKS v Palackého ulici. Pobočka Březenecká svým čtenářům, jedná se hlavně o obyvatele blízkých sídlišť, nabízí beletristickou a naučnou literaturu určenou jak dětem, tak dospělým k absenčním výpůjčkám, a také několik pracovních míst s počítači a Internetem.

4.1.2 Zvuková knihovna pro nevidomé

Zvuková knihovna pro nevidomé je součástí Čítárny SKKS a byla vybudována v roce 1997 na základě úzké spolupráce s Knihovnou a tiskárnou pro nevidomé a slabozraké K. E. Macana v Praze. Její fond je primárně určen handicapovaným spoluobčanům se zrakovým postižením. Od jejího vytvoření bylo uživatelům nabídnuto více jak 300 titulů (údaj z roku 2003) českých i zahraničních autorů a rozmanitých žánrů, od povídek, dívčí literatury a románů pro ženy, detektivek, vzpomínkových a biografických děl, přes historické, válečné a faktografické romány, až po dobrodružné a pohádkové příběhy pro děti. V roce 2002 do fondu přibylo několik nahrávek regionálního významu zařazených do „edice“ s jednotícím názvem Regionální zvuková knihovna. Těchto celkem patnáct titulů vytvořených z vlastní iniciativy oblastních autorů, knihovníků SKKS, studentů Státního gymnázia v Chomutově a zřakově postižených občanů vzniklo pod záštitou PhDr. Vladimíra Valeše a režijním vedením Jana Miloty. Jedná se o následující zvukové knihy:

- BINTEROVÁ, Zdena. *Dějiny Chomutova* [zvukový záznam]. Interpretace: Lenka Boháčová, Jana Vávrová, Miroslav Nyklíček; Zvuk, střih a mixáž: Jiří Eisenhammer; Režie: Jan Milota. Chomutov : Středisko knihovnických a kulturních služeb, p2002. 3 zvukové kazety.
- FENCL, Jaroslav. *Jan Hasištejnský z Lobkovic* [zvukový záznam].

Spolupráce: Dana Nepovímová; Zvuk, střih a mixáž: Jiří Eisenhammer;
Režie: Jan Milota. Chomutov : Středisko knihovnických a kulturních
služeb, p2002. 2 zvukové kazety.

- KRABEC, Karel. *Staré pověsti Kadaňska* [zvukový záznam]. Úvodní slovo: Vladimír Valeš; Inerpretace: Dana Nepovímová, Jan Milota; Zvuk, střih a mixáž: Jiří Eisenhammer; Režie: Jan Milota. Chomutov : Středisko knihovnických a kulturních služeb, p2002. 1 zvuková kazeta.
- KRCHŇÁK, Rudolf. *S bílou holí 1* [zvukový záznam]. Chomutov : Středisko knihovnických a kulturních služeb, p2002. 1 zvuková kazeta.
- MATOUŠEK, Petr; RAKOVÁ, Lýdie. *Brokofové ve faktech, legendách, pověstech a pomluvách : významné osobnosti* [zvukový záznam]. Chomutov : Středisko knihovnických a kulturních služeb, p2002. 1 zvuková kazeta.
- MATOUŠEK, Petr; LANGER, František. *Kampské válečky : významné osobnosti* [zvukový záznam]. Chomutov : Středisko knihovnických a kulturních služeb, p2002. 1 zvuková kazeta.
- PUCHMAJER, Emil. *Pověsti Chomutovska očima studentů* [zvukový záznam]. Chomutov : Středisko knihovnických a kulturních služeb, p2001. 1 zvuková kazeta.
- ROTHMEIEROVÁ, Jiřina. *Zásada a mé milé okolí* [zvukový záznam]. Chomutov : Středisko knihovnických a kulturních služeb, p2002. 1 zvuková kazeta.
- SYKÁČKOVÁ, Pavla; PUDIL, Pavel. *S bílou holí 2* [zvukový záznam]. Chomutov : Středisko knihovnických a kulturních služeb, p2002. 1 zvuková kazeta.
- VACHATA, Zdeněk. *Kláštorec nad Ohří : přehled dějin města a okolí* [zvukový záznam]. Chomutov : Středisko knihovnických a kulturních služeb, p2002. 3 zvukové kazety.

Vedle stálé nabídky zvukových knih, zde na své posluchače čekají i zvukové knihy z putovního souboru, který připravuje, a nejen chomutovské knihovně zapůjčuje, knihovna K. E. Macana vždy na dobu šesti měsíců (od roku 1997 do roku 2003 bylo takto do českých knihoven vysláno celkem šest putovních

souborů).

V návaznosti na celosvětový trend v ukončování výroby magnetofonových kazet, přešla knihovna po dohodě s posluchači zvukových knih a zástupci Sjednocené organizace nevidomých a slabozrakých v září roku 2003 na nový formát mp3. CD formátu mp3 pojme až 24 hodin záznamu, což je hodnoceno jako velká výhoda tohoto nosiče.

Služeb Zvukové knihovny pro nevidomé využívá více jak třicet stálých čtenářů – posluchačů především ze Střediska integračních aktivit, členů SONS (Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých) a držitelů průkazu ZTP (Zvlášť těžce (zdravorně) postižení).

4.2 Kulturně-vzdělávací úsek

Druhý úsek, tvořící významný finanční zdroj organizace, je tzv. úsek kulturní (kulturně-vzdělávací, někdy označován za programově-vzdělávací), který je tvořen těmito odděleními (v jeho členění nedošlo v průběhu let k žádným významným změnám):

- oddělení programové
- oddělení propagace
- oddělení vzdělávací
- výstavní síň

Tento útvar navazuje na tradiční vzdělávací aktivity, pořádá soutěže, spolupracuje s DDM v Chomutově (Dům dětí a mládeže), tak se mohou konat akce v rámci projektu „...aby nebyly smutné“ - pořady pro děti z dětských domovů, ústavů sociální péče, zvláštních škol a mateřských školek pro postižené děti, nebo různá zábavná představení pro děti dlouhodobě pobývající v nemocnici. Na půdě SKKS se každoročně uskutečňují okresní přehlídky v recitaci, oblastní přehlídky ve zpěvu populární hudby (Mladá píseň) či monologů a malých jevištních forem. S akcemi jsou obyvatelé chomutovského okresu seznámeni v denním tisku, informace jsou předávány také prostřednictvím pěkně graficky provedených pozvánek, letáčků, plakátů a poutačů.

4.2.1 Jednotlivá oddělení kulturně-vzdělávacího úseku

Oddělení propagace

Pod oddělení propagace spadají činnosti podporující veřejné povědomí o instituci jakou je SKKS. Chomutovští občané jsou neustále informováni převážně o kulturních akcích, které chomutovské středisko pořádá, začátkem školního roku bývají plakátovací plochy ve městě polepené informačními letáky uvádějícími možnosti studia v prostorách kláštera bývalé jezuitské koleje. Mimo vytváření propagačních materiálů pro samotné SKKS, provádí grafické návrhy informačních panelů, plakátů a letáků, vizitek a log na zakázku.

Vzdělávací oddělení

V rámci vzdělávacího oddělení jsou chomutovským občanům, a nejen jim, nabízeny jazykové, dělnické a jiné odborné kurzy.

Lektoři jazykových kurzů nabízejí výuku anglického, německého, francouzského, španělského a ruského jazyka a výuku českého jazyka pro cizince. Kurzy jsou vypisovány pro všechny typy pokročilosti a je možné domluvit výuku jazyka i pro firmy a různé instituce na základě jejich požadavků. Rozsah jednoho kurzu je 60 lekcí (1 lekce týdně), přičemž cena se pohybuje od 1300Kč do 1800Kč za kurz.

Pod hlavičkou odborných kurzů se skrývají Kurz portrétování (kresba a malba), Rétorika (stylistika), Základy práce s Internetem, Příprava na střední školu (výuka českého jazyka a matematiky) a kurz s názvem Internet pro seniory.

K dělnickým kurzům jsou řazeny kurzy pro elektrikáře (Vyhláška 50/78 Sb. - § 5, 6, 7, 8 a 10), kurzy týkající se bezpečnosti práce a další. Mimo tyto pravidelně pořádané lekce jsou vzdělávacím oddělením každoročně připravovány semináře a přednášky zabývající se různými tématy, například Přednášky k základům psychologie, práva, managementu a dalších dílčích vědních disciplin nebo Vzdělávací pořady pro mateřské a základní školy.

Od roku 1999 SKKS vypisuje přednášky pro tolik populární Akademii třetího věku. Jedná se o přednáškový cyklus určený občanům důchodového věku. Cena jednoho cyklu je 200Kč, přičemž je možné za poplatek 30Kč navštívit

libovolnou tzv. jednorázovou přednášku. Z programu za loňský školní rok uvádím příklady vypisovaných jednorázových přednášek:

- Historie a současnost regionální literatury, inspirace pro výtvarný a hudební tvůrčí rozvoj
- Krušnohorské krajkářství
- O Evropské unii – pro a proti
- Vývoj českého mincovnictví
- Životní prostředí na Chomutovsku
- Post impresionismus
- Národní parky Nového Zélandu
- Jezuitský areál v Chomutově

V kompetenci vzdělávacího oddělení je dále provozování kurzů Klubu starých uměleckých řemesel. Studenti těchto kurzů se mohou v jejich průběhu naučit jak vyrobit ruční papír, či zapaspartovat obrázky a fotografie, uvázat frivolitkovou krajkou nebo pracovat starými textilními technikami jako jsou patchwork, korálková výšivka, batika, dále je v nabídce kurz drátování, zdobení kraslic, šití krajky evropské či malby na hedvábí. Ceny těchto umělecky laděných kurzů se pohybují od 200Kč do 600Kč. Materiály potřebné k vytvoření ručně dělaných výrobků nejsou zahrnuty v ceně kurzu a je nutné si je s sebou do hodiny přinést.

Programové oddělení

Programové oddělení má na starosti pořádání výtvarných, fotografických, pěveckých a recitačních přehlídek a soutěží, klubových pořadů se známými osobnostmi a větších kulturních akcí pro obce a města v rámci okresu, dále zajišťuje konání besed a přednášek na aktuální témata, divadelních představení pro děti, autogramiád, letních malířských soustředění pro děti, vypravuje „zájezdy za poznáním“ do všech koutů České republiky i zájezdy do českých divadel. Na tuto činnost má SKKS vystaven živnostenský list.

Kulturní oddělení

Na mnoha místech, o kterých bychom si v první chvíli nemohli myslet, že

hravě poslouží estetickým záměrům, se díky nezměrné fantazii představitelů kulturní sekce konají zajímavé výstavy a s nimi spojené vernisáže vždy okořeněné nějakým nečekaným zážitkem, koncerty, festivaly, sympozia, recitály, divadelní představení, zábavné pořady a mnohé další akce. Chomutov se tak stává kulturnějším městem a umělci všech vyznání zde nacházejí své fanoušky a rádi a často se sem vrací.

O kulturní vyžití se ale samozřejmě nestará pouze stejnojmenná sekce SKKS. Na území města i celého regionu jsou rekonstruována a zvelebována místa, která později slouží k takovým účelům. Příkladem může být Městské divadlo v Chomutově, jenž je spravováno, stejně jako Galerie Špejchar, Správou kulturních zařízení Chomutov. Městské divadlo sice nemá svou stálou scénu, ale každý měsíc zde hostuje několik divadelních souborů z celé České republiky, pořádají se zde plesy, společenské večery, prostory jsou pronajímány k firemním prezentacím.

Atrium SKKS

Atrium se nachází v objetí křídel kláštera bývalé jezuitské koleje, mohutné stavby kostela sv. Ignáce a Špýcharu. Nabádá k posezení mezi sochařskými objekty rozestavenými okolo laviček a fontánek. V letních měsících je několik stolků z literární kavárny přesunuto do atria, což je čtenáři velmi oceňováno. Atrium je místem pro konání mnoha komponovaných pořadů, koncertů, tanečních a divadelních představení, dokonce i svateb.

Galerie Lurago

Galerie, která je určena výstavám výtvarné produkce, nese název po známém italském barokním architektovi a staviteli Carlo Luragovi (1615- 1684), který se koncem 30. let 17. století usadil v Praze a své služby nabídl jezuitskému řádu, dal mimo jiné vzniknout pražskému Klementinu, kostelům sv. Ignáce na Novém Městě a v Chomutově, či opevnění Vyšehradu. Galerie byla založena v roce 1989 a do roku 2001 nesla bezbarvý název Výstavní síň.

Prostory, které jsou přednostně určeny k prezentaci regionálních umělců (vystavovali zde ale i výtvarníci z Německa či Japonska), jsou také místem, kde proběhlo několik ročníků Keramického léta, akce, které se zúčastnila spousta českých známých osobností. Galerie bývá propůjčována také besedám s výtvarníky. Mimo hlavní místnost, se v galerii nachází „artprodejna“

uměleckými předměty a prodejna regionální literatury.

Galerie Lurago navazuje spolupráci i s jinými galeriemi, se kterými se podílí na zajímavých projektech, příkladem je kooperace se soukromou galerií Kunst Keller v německém Annabergu.

Kostel sv. Ignáce

Kostel sv. Ignáce prošel náročnou rekonstrukcí, která byla dokončena v roce 2000. Již v průběhu rekonstrukce se v jeho hlavní lodi pořádaly velké koncerty i malé koncertní recitály a umělecké a dokumentární výstavy.

Spíše než bohoslužbám je tento barokní kostel zasvěcen právě kulturním akcím, které se zde v průběhu celého roku uskutečňují.

4.3 Regionální funkce knihovny

Regionální funkce jsou definovány v zákoně č. 257/2001 Sb. O veřejných knihovnách a podmínkách jejich provozování v § 11, který vstoupil v platnost 1. ledna 2002. Regionálními funkcemi jsou myšleny funkce, v jejichž rámci krajská knihovna a jí další pověřené knihovny poskytují základním knihovnám v obcích v kraji poradenské, vzdělávací a koordinační služby, budují výměnné fondy a půjčují je jako soubory knihovních dokumentů obcím a vykonávají další činnosti, které napomáhají rozvoji knihoven na daném území s cílem zkvalitnit veřejné knihovnické a informační služby.

Garantem zajištění plnění výkonu regionálních funkcí pro Ústecký kraj je Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem, která sama a prostřednictvím sedmi jmenovaných pověřených knihoven v kraji zajišťuje plnění regionálních funkcí pro knihovny v Ústeckém kraji. Pro region Chomutov je pověřenou knihovnou Středisko knihovnických a kulturních služeb.

Ústecký kraj zahrnuje okresy – regiony Děčín, Chomutov, Litoměřice, Louny, Most, Teplice a Ústí nad Labem. Ve všech okresech vznikaly již od 60. let kooperační systémy (celookresní centralizovaný systém knihovnických služeb a doplněný funkcí střediskových knihoven), které do roku 2002 pracovaly, i když byly později ovlivněny legislativními změnami v oblasti státní správy a samosprávy. Situace v jednotlivých okresech byla rozdílná, základní regionální funkce pro profesionální i neprofesionální knihovny však plnily

všechny knihovny v okresních městech a to buď ze státního rozpočtu nebo z rozpočtů územních na základě dohod s jednotlivými knihovnami.

V koncepci z roku 2001 byla navržena varianta zajištění plnění regionálních funkcí Severočeskou vědeckou knihovnou v Ústí nad Labem a pověřenými knihovnami v okresních městech, to znamená, že pověřenou knihovnou pro každý okres bude pouze 1 knihovna a to městská knihovna v okresním městě. Po zvážení všech kritérií a přidělené dotaci na regionální funkce v roce 2002 byla v okrese Louny pro plošnou rozlehlost okresu určena jako pověřená knihovna i Městská knihovna v Žatci.

Činnost SKKS je vztahována na celý chomutovský okres, jedná se o jakési regionální centrum pro knihovnictví, místní kulturu a informatiku pro 39 veřejných knihoven (v chomutovském regionu působí celkem 40 knihoven, z toho 4 jsou velké profesionální - 3 malé profesionální s úvazkem do 0,5 pracovníka byly 1. ledna 2003 převedeny do sítě místních knihoven, neboť pracovní úvazky nedosahovaly 15 hodin týdně - celkem zde tedy pracuje 35 neprofesionálních knihoven a 4 knihovny jsou vedeny jako pobočky). Knihovny zřizují a finančně zabezpečují příslušné městské a obecní úřady včetně vyplácení mezd pracovníkům knihoven – neprofesionálním od roku 2003. Statut SKKS garantuje plnění veškerých aspektů okresní knihovny, oblast plnění regionálních funkcí je následující:

- meziknihovní výpůjční, reprografické a informační služby
- vytváření a zpřístupňování fondu regionální literatury
- zpracování regionálních bibliografických a faktografickýchází, poskytování informací
- účast na vytváření nadregionálních databází
- spolupráce s nadregionálními soubornými katalogy
- pořádání porad a seminářů pro knihovny regionu
- rozbor, hodnocení a návrhy na rozvoj knihoven regionu
- metodická, poradenská a konzultační činnost pro knihovny regionu
- pomoc při aktualizaci a revizi knihovnických fondů
- budování výměnného fondu a jeho cirkulace v neprofesionálních

knihovnách

- nákup pomůcek a tiskopisů
- statistika

Cílem výkonu regionálních funkcí je udržení stávající vysoké profesní úrovně veřejných knihoven regionu, kooperace vybraných činností, vzájemná informovanost a předávání zkušeností, využití stávajících kontaktů se zřizovateli a tím systematické ovlivňování dalšího vývoje veřejných knihoven regionu (standardy knihovnických výkonů, projekty aj.) a další odborný růst a kvalifikace personálu.

V rámci chomutovského okresu ale nikdy nefungoval střediskový systém v pravém slova smyslu. Městské knihovny pracovaly vždy více méně zcela samostatně (jedná se o knihovny v Kadani, Klášterci, Jirkově, Vejprtech). Svůj podíl na tom měl i fakt, že (stejně jako v případě okresu Most) část vesnic musela ustoupit těžbě uhlí (okres Chomutov tvoří necelá padesátka obcí a měst), podíl má i horší dostupnost okrajových částí okresu.

V rámci akviziční činnosti SKKS provádí centrální nákup, který sestává z každotýdenního setkání vybraných pracovníků jednotlivých oddělení nad novinkami, které vyšly v průběhu týdne a které jim nabízí knihkupec (knihkupectví DDD). Vybrané a zakoupené knihy jsou pak zapsány do přírůstkového seznamu, pro místní lidové knihovny jsou vytvářeny výměnné soubory. Lidové knihovny si takto můžou vyměňovat celé soubory, popřípadě jen jejich části. Pokud se některá z obcí, kde je zřízena lidová knihovna, chce podílet na nákupu knih, jsou knihy jí zakoupené označeny v přírůstkovém seznamu jménem této knihovny a zůstávají natrvalo jejím majetkem. Totéž ale neplatí pro nákup periodik. SKKS nemá na tuto činnost dostatečné finance. Proto samy obce svým knihovnám dle uvážení hradí předplatné jednotlivých periodik.

Závěr

Závěrem práce bych ráda vyzdvihla tu skutečnost, že Středisko knihovnických a kulturních služeb vzniklo víceméně jako únikové řešení. V průběhu roku 1995 se Okresní knihovna v Chomutově ocitla v nepříznivé finanční situaci. Její zrušení bylo nemyslitelné a na představitele města tak padl nelehký úkol, tuto záležitost efektivně vyřešit. Ve stejné budově, jako sídlila okresní knihovna, se nacházelo také Středisko kulturní služeb (Okresní kulturní středisko), a tak byla situace nakonec elegantně vyřešena spojením obou subjektů.

Jestliže bylo toto nové chomutovské středisko ve svém počátku podceňováno, hledělo se na ně s nedůvěrou a despektem a na představy jeho první ředitelky PhDr. Marie Kryptové se odpovídalo výsměchem, nyní již vidíme, že pro jeho první krůčky byl zvolen správný směr. V současné době již není žádnou výjimkou, když knihovna vedle služeb ryze knihovnických či informačních a bibliografických nabízí i trochu více, co přesahuje zaběhnutý standard. Knihovny jsou širokou veřejností považovány i za jakýsi kulturní stánek a nositelku vzdělanosti.

Perspektivy chomutovského Střediska knihovnických a kulturních služeb shledávám právě v širokém spektru poskytovaných služeb, a ačkoli zaznívají pochybnosti o budoucnosti tištěných knih a jiných dokumentů, nemám obavy, že by se preference lidí v tomto ohledu v blízké budoucnosti výrazně změnily. Myslím, že po prodělaném šoku zapříčiněným příchodem nových médií v devadesátých letech dvacátého století, se kniha již více specifikovala a vymezila vůči elektronickým médiím. Na trhu multimédií se vytvořila nová rovnováha, ve které kniha zaujímá stabilní pozici. Zvláště v České republice byl kulturní šok nejmarkantnější díky náhlému přílivu západní kultury, který následoval po otevření hranic. Nástup nových technologií a médií totiž neprobíhal evolučně, jak tomu bylo na západ od našich hranic, ale revolučně právě z důvodu uzavření před okolním světem. Dnes můžeme být svědky toho, že mnoho mladých lidí pokládá knihu za důležitou součást svého kulturního vyžití. Samozřejmě by byla škoda, kdyby se knihovnické instituce této nové rovnováze nedokázali přizpůsobit.

Proto mimo primárního účelu, kterým je pro mnohé laiky pouze uchovávání a půjčování knih, nacházíme i další aspekty kulturní činnosti, které jsou

knihovny vykazovány. Jedná se převážně o pořádání besed, přednášek, divadelních představení pro děti i dospělé, koncertů, prostory knihoven můžou dobře posloužit i jako výstavní síně, jelikož někdy velmi nestandardní vybavení místností vytváří s vystavovanými díly nepředvídatelné kombinace a návštěvníci knihovny jsou touto nenásilnou formou seznamováni, převážně, se současným uměním. Vytváří se tak zajímavá spolupráce mezi galeriemi a knihovnou.

Na poli vzdělávání je nutné zmínit, že knihovny jsou důležitými doplňky školní výuky. Proto se ročně v chomutovské knihovně pořádá několik desítek exkurzí určených školákům a studentům. Mnoho z nich třeba o možnostech a funkcích knihovny ani neví a takto mohou být odpovědnou osobou seznámeni se vším, co jim knihovna může přinést. Veškeré tyto činnosti, které nejsou primárně v kompetenci knihoven, jsou jimi ale vykazovány. Je totiž samozřejmé, že díky osvětě získává knihovna mnoho čtenářů a stálých uživatelů.

Vedle suplování školní výuky, respektive jejího rozšiřování a doplňování, Středisko knihovnických a kulturních služeb vzdělání předává i aktivní formou. Dokladem toho je nemalé množství kurzů různých zaměření. Snaha zaujmout všechny věkové skupiny se odráží na profilu nabízených kurzů a odborných přednášek. Dětskému publiku se věnuje převážně dětské oddělení, které se snaží přilákat děti do knihovny již v předškolním věku, a tak v nich ukotvit ke knihovně blízký vztah. Pro zvědavé děti jsou pořádány naučné programy, které je formou hry informují o nových věcech, jsou seznamovány s dětskými knihami a jejich autory, dějinnými epochami, českými zvyky a tradicemi apod. Pro větší školáky a dospělé již jsou připraveny jazykové a další kurzy – ty jsou na rozdíl od dětských programů zpoplatněny. Pro seniory je pak každoročně uskutečňována Akademie třetího věku.

Středisko knihovnických a kulturních služeb v Chomutově převzalo v roce 1996 „štafetu“ provozování veřejných knihovnických a s tím souvisejících služeb. V celém regionu si vybuodovalo silnou pozici jako kulturní a vzdělávací centrum, nejen široká veřejnost, ale i veřejnost odborná se je naučila navštěvovat a využívat jeho služeb. Já sama jsem si k této instituci vytvořila velmi pozitivní vztah a mám za to, že podobně o ní smýšlí i většina obyvatel města Chomutova a blízkého okolí.

Seznam použité literatury

- *Atrium : informační bulletin Střediska knihovnických a kulturních služeb Chomutov*. Středisko knihovnických a kulturních služeb (Chomutov, Česko). Redakce a grafická úprava: Vladimír Valeš. Chomutov : Středisko knihovnických a kulturních služeb, 2000-2002.
- BROSLAVSKÁ, Vlasta; NEPOVÍMOVÁ, Dana. Dětem. *Čtenář*. 2004, roč. 56, č. 4, s. 139. ISSN 0011-2321.
- BROŽEK, Aleš. V chomutovské knihovně. *Ikaros* [online]. 2004, roč. 8, č. 5 [cit. 2007-05-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/1630>>. ISSN 1212-5075.
- BROŽOVSKÝ, Karel. *Historický průvodce a zajímavosti města : průvodce městem a okolím*. Chomutov : Městský národní výbor, 1978. 207 s.
- *Comotovia 2002 : sborník příspěvků z konference věnované výročí 750 let první písemné zmínky o existenci Chomutova (1252-2002)*. Uspořádal Petr Rak. Ústí nad Labem : Albis International, 2003. 165 s. ISBN 80-86067-79-3.
- *Comotovia 2005 : sborník příspěvků z konference věnované 400 let vykoupení Chomutova z poddanství (1605-2005)*. Uspořádal Petr Rak. Ústí nad Labem : Albis International, 2006. 179 s. ISBN 80-86971-20-1.
- DŽAMBASOV, Viktorian; HAMOUZ, Jaroslav. *Významné osobnosti Chomutovska*. 4. [díl]. Chomutov : Středisko knihovnických a informačních služeb, 2005. Zdeňek Hejna, s. 3.
- HAMOUZ, Jaroslav. Dlouhá cesta od založení českých knihoven. *Nástup*. 2005, č. 1, s. 3.
- HAMOUZ, Jaroslav. HEMELÍK, Radek. *Významné osobnosti Chomutovska*. 3. [díl]. Chomutov : Středisko knihovnických a kulturních služeb, 2004. Marie Kryptová, s. 9.

- HAMOUZ, Jaroslav. HEMELÍK, Radek. *Významné osobnosti Chomutovska*. 3. [díl]. Chomutov : Středisko knihovnických a kulturních služeb, 2004. Vladimír Valeš, s. 21.
- *Chomutovsko slovem a obrazem*. 1. vyd. Chomutov : Okresní úřad, 1996. 109 s.
- KYPTOVÁ, Marie. Soutěž pro malé knihovny. *Čtenář*. 1999, roč. 51, č. 12, s. 364. ISSN 0011-2321.
- KYPTOVÁ, Marie. Středisko knihovnických a kulturních služeb : veřejná univerzální knihovna, centrum kulturních, vzdělávacích a informačních služeb okresu Chomutov. In *Knihovny současnosti '97*. Brno : Sdružení knihoven ČR, 1997, s. 200-201. ISBN 80-238-1169-X.
- KYPTOVÁ, Marie. Zkušenosti z transformace Okresní knihovny Chomutov na Středisko knihovnických a kulturních služeb. *Místní kultura*. 1996, roč. 6, č. 6, s. 4-6. ISSN 1211-7994.
- LEHNERTOVÁ, Michaela. V čítárně se můžete také občerstvit : prvopočáteční nápad se velmi rychle uskutečnil. *CV týden*. 1996, roč. 5, č. 27, s. 5. ISSN 1211-0191.
- MARKVART, Pavel K. Jezuité přinesli Chomutovu kvalitní vzdělávání. *Chomutovské noviny : magazín*. 2007, č. 7, s. 10.
- Městský úřad (Chomutov, Česko). *Chomutov : oficiální stránky města* [online]. Chomutov : Městský úřad [cit. 2007-07-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.chomutov-mesto.cz>>.
- PACHNER, Jaroslav. Dvě podoby "jezuitského areálu" v Chomutově. *Památky, příroda, život*. 1996, roč. 28, č. 2, s. 63-65. ISSN 0231-5076.
- RAK, Petr. *Chomutov 1252-2002 : vybraná data ze 750 let historie města*. Kresby Jaroslav Pachner. 1. vyd. Ústí nad Labem : Albis International, 2002. 195 s. ISBN 80-86067-63-7.

- RAK, Petr. *Knihovny na Chomutovsku : šest kapitol z jejich historie i současnosti*. Ústí nad Labem : Albis International; Chomutov : Středisko knihovnických a kulturních služeb, 2004. 257 s. ISBN 80-86067-93-9.
- Severočeská vědecká knihovna (Česko, Ústí nad Labem). *Koncepce zajištění výkonu regionálních funkcí v Ústeckém kraji : 2003-2005*. Na základě podkladů z pověřených knihoven Ústeckého kraje zpracovaly Věra Doubková a Vladimíra Řeháková. Ústí nad Labem : Severočeská vědecká knihovna, 2003.
- SCHNEPP, Ota. Jediný model sloučení kultury funguje dodnes : kultura a knihovnictví : knihovnu dvacátého prvního století měli lidé v Chomutově již koncem devadesátých let. *Deník Chomutovska : deníky Bohemia : SD Severočeské noviny*. 2001, roč. 9, č. 152, s. 12. ISSN 1214-8504.
- SCHNEPP, Ota. Nejen kulturním děním je živ člověk. *Deník Chomutovska : deníky Bohemia : SD Severočeské noviny*. 1997, roč. 5, č. 238, s. 7. ISSN 1214-8504.
- SCHNEPP, Ota. V současné době se čtenáři seznamují s novým výpůjčním systémem LANIUS. *Deník Chomutovska : deníky Bohemia : SD Severočeské noviny*. 1997, roč. 5, č. 239, s. 7. ISSN 1214-8504.
- SCHNEPP, Ota; SUCHOPÁREK, Václav; PRCHLÍKOVÁ, Sylva. Z bývalého jezuitského kláštera se stalo Středisko knihovnických a kulturních služeb. *Deník Chomutovska : deníky Bohemia : SD Severočeské noviny*. 1997, roč. 5, č. 202, s. 6. ISSN 1214-8504.
- Společnost pro současné umění. *Lexikon českých výtvarníků* [online] [cit. 2007-07-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.sca-art.cz>>.
- Správa kulturních zařízení Chomutov (Chomutov, Česko). *SKZ : správa kulturních zařízení Chomutov* [online]. Chomutov : Správa kulturních zařízení, c 2005-2007 [cit. 2007-07-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.skz-chomutov.cz>>.
- STRAKA, Karel; HANUŠ, František. Půl století české knihovny v

Chomutově : Knihovnictví ve městě po roce 1945. *Nástup*. 1996, roč. 5, č. 22, s. 3.

- Středisko knihovnických a kulturních služeb (Chomutov, Česko). *Dětský webík* [online]. Chomutov : Středisko knihovnických a kulturních služeb, c 2006 [cit. 2007-07-01]. Dostupný z WWW: <<http://detske-skks.dumdeti.cz>>.
- Středisko knihovnických a kulturních služeb (Chomutov, Česko). SKKS : středisko knihovnických a kulturních služeb [online]. Chomutov : Středisko knihovnických a kulturních služeb, 2003- [cit. 2007-06-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.skks.cz>>.
- Středisko knihovnických a kulturních služeb (Chomutov, Česko). *Středisko knihovnických a kulturních služeb : veřejná univerzální knihovna, centrum kulturních, vzdělávacích a informačních služeb okresu Chomutov se představuje*. 1. vyd. Chomutov : Středisko knihovnických a kulturních služeb, 1997.
- VALEŠ, Vladimír. *Historie jezuitského areálu v Chomutově*. 1. vyd. Chomutov : Středisko knihovnických a kulturních služeb, 2002. 157 s.
- VESELÁ, Eva. Chomutov a kultura podruhé. *Místní kultura*. 1998, roč. 8, č. 3, s. 14-15. ISSN 1211-7994.
- VESELÁ, Eva. Knihovny a regionální funkce. *Místní kultura*. 1998, roč. 8, č. 3, s. 38-39. ISSN 1211-7994.
- VESELÁ, Eva. Středisko knihovnických a kulturních služeb (SKKS). *Místní kultura*. 1996, roč. 6, č. 5, s. 16-17. ISSN 1211-7994.

Seznam příloh

1. Atrium SKKS
2. Středisko knihovnických a kulturních služeb
3. Středisko knihovnických a kulturních služeb
4. Kostel sv. Ignáce
5. Bibliobusu
6. Česká městská knihovna
7. Jezuitský areál (malba)
8. Jezuitský areál (malba)
9. Park před budovou SKKS
10. Náměstí 1. máje
11. Beletrie
12. Internetová kavárna
13. Dětské oddělení
14. Čítárna
15. Hudební oddělení
16. Galerie Lurago
17. Kavárna
18. Studovna
19. Interiér kostela sv. Václava

Tabulka 1 - Knihovní fond okresní knihovny v Chomutově v letech 1960-2003 (RAK, P., *Knihovny na Chomutovsku*, s. 108-109)

Tabulka 2 - Čtenáři a hospodaření okresní knihovny v Chomutově v letech 1960-2003 ((RAK, P., *Knihovny na Chomutovsku*, s. 109-110)

Přílohy

Příloha 1 – Atrium SKKS

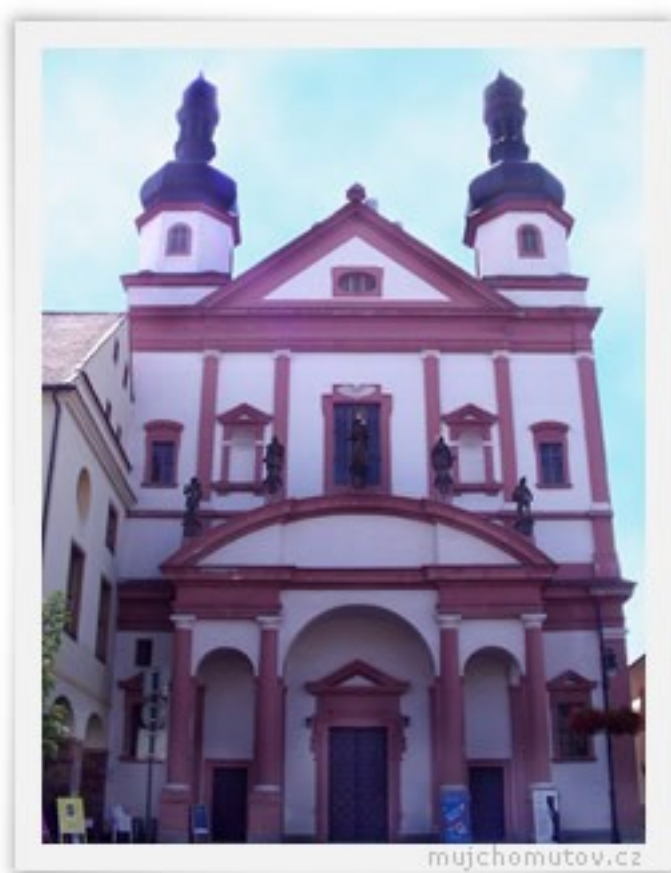
Příloha 2 – Středisko knihovnických a kulturních služeb

Příloha 3 – Středisko knihovnických a kulturních služeb

Příloha 4 – Kostel sv. Ignáce

Příloha 5 – Bibliobus

Příloha 6 – Česká městská knihovna

Příloha 7 – Jezuitský areál (malba)

Příloha 8 – Jezuitský areál (malba)

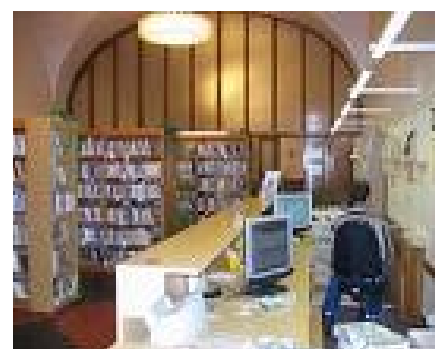
Příloha 9 – Park před budovou SKKS

Příloha 10 – Náměstí 1. máje

Příloha 11 – Beletrie

Příloha 12 – Internetová kavárna

Příloha 13 – Dětské oddělení

Příloha 14 - Čítárna

Příloha 15 – Hudební oddělení

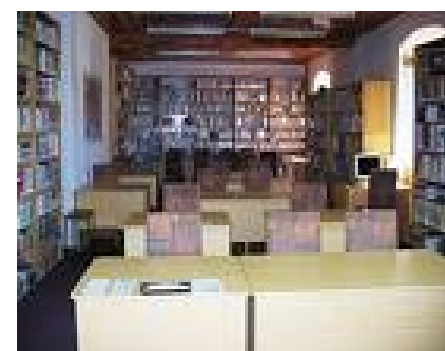
Příloha 16 – Galerie Lurago

Příloha 17 – Kavárna

Příloha 18 – Studovna

Příloha 19 – Interiér kostela sv. Ignáce

Tabulka 1 – Knihovní fond okresní knihovny v Chomutově v letech 1960-2003

Rok	Knihovní fond (KF)	KF na 1 obyvatele	Počet výpůjček (PV)*	PV na 1 obyvatele	Přírůstky	Úbytky
1960	46 114		141 790		5 233	2 598
1961	50 613		160 088		7 170	1 551
1962	61 058		166 626		11 531	1 753
1963	65 609		169 125		5 436	886
1964	68 549		163 951		5 110	2 170
1965	71 475		195 137		8 730	5 794
1966	75 216		229 656		7 187	3 333
1967	77 546		240 198		4 386	2 096
1968	80 577		247 594		6 381	2 350
1969	84 024		229 619		6 156	2 709
1970	89 318	2,20	239 059	5,89	5 642	623
1971	93 148	2,25	230 680	5,58	6 866	2 991
1972	98 751	2,34	250 338	5,93	6 042	399
1973	103 624	2,36	240 342	5,47	5 736	815
1974	108 574	2,46	270 575	6,12	5 769	1 670
1975	126 368	2,84	281 417		18 698	904
1976	133 121	2,92	306 351		7 950	1 197
1977	141 209	3,01	326 927		6 900	251
1978	149 446	3,10	320 217	6,65	7 767	936
1979	157 287	3,16	316 832	5,56	7 264	731
1980	163 831	3,15	317 658	6,11	8 318	1 774
1981	171 207	3,16	309 120	5,15	9 214	1 838
1982	185 884	3,31	316 339	5,64	15 935	1 258
1983	198 365	3,54	313 122	5,59		
1984	211 177	3,68	336 201	5,86	13 665	853
1985			333 192	5,05	15 826	1 279
1986	240 713	4,12	356 475	6,10	16 974	1 987
1987	253 595	4,38	383 232	6,62	15 224	2 342
1988	265 611	4,65	360 915	6,32	13 899	1 883
1989	279 015	4,95	356 394	6,32	13 695	291
1990	293 255	5,28	275 752	4,96	16 221	1 981
1991	305 818	5,74	300 471	5,64	14 119	1 556

1992	312 240	5,92	302 420	5,73	9 514	3 092
1993	321 796	6,12	307 034	5,83	10 335	779
1994	330 673	6,30	379 120	7,22	10 671	1 794
1995	335 889	7,24	393 352	7,55	7 239	2 023
1996	348 701	6,70	271 230	5,21	13 036	224
1997	360 465	6,90	462 748	8,90	12 132	368
1998	424 206	8,22	500 215	9,69	11 323	1 352
1999	434 499	8,45	603 904	11,75	11 561	1 268
2000	443 458	8,63	571 785	11,12	12 049	3 090
2001	453 262	8,75	596 680	11,52	11 571	1 767
2002	409 896	8,11	591 305	11,71	12 840	56 206
2003	432 480	8,61	536 838	10,68	13 655	1 710

* Do roku 1990 pouze absenční, od roku 1991 absenční i prezenční.

Tabulka 2 – Čtenáři a hospodaření okresní knihovny v Chomutově v letech 1960-2003

Rok	Čtenáři	Zaměstnanci*	Náklady celkem (bez investic)	Dotace na nákup knih	Čtenářské poplatky**
1960	4 026				25 000
1961	5 016		125 300		12 385
1962	5 429		157 359		9 157
1963	5 149				6 821
1964	5 493				12 711
1965	3 503				21 428
1966	3 642				21 937
1967	4 028				23 795
1968	4 508				21 247
1969	5 226				29 180
1970	4 915		890 049	171 068	30 274
1971	6 300			275 924	25 397
1972	6 560	21	1 213 025	288 144	28 772
1973	6 685	20	1 273 672	444 827	28 216
1974	6 703	22	1 831 743	151 604	30 361
1975	7 231	23	2 294 000	381 561	23 789
1976	7 463	32	1 655 000	306 097	37 816

1977	7 301	81	1 907 932	339 776	45 282
1978	10 107	41	1 712 998	338 990	41 827
1979	7 995	39	1 756 531	167 217	46 849
1980	7 648	41	4 743 453	259 604	49 507
1981	9 402	33	2 700 328	312 594	43 618
1982	9 037	44	2 986 972	431 061	48 617
1983		46	3 164 484		59 633
1984	9 616	44	1 570 000	688 000	60 061
1985	9 222	45	3 345 000	790 000	61 000
1986	9 441	48	4 042 915	626 823	68 636
1987	10 386	45	4 012 300	604 927	70 561
1988	10 168	80	4 402 189	773 288	
1989	10 207	48	4 162 792	841 019	91 894
1990	9 817	46	3 477 818	742 241	97 135
1991	5 987	41,4		598 944	
1992	5 529	43,3	4 352 845	643 304	256 885
1993	5 411	42	5 575 522	899 905	311 118
1994	6 132	42,5		1 112 073	
1995	6 520			1 033 000	
1996	6 318	45		1 432 731	
1997	5 123	45		1 247 888	
1998	5 906			1 376 584	
1999	6 665			1 925 400	
2000	6 756			1 796 414	
2001	6 788			2 010 098	
2002	6 927			2 602 585	
2003	6 572	39		2 194 925	

* Do roku 1990 počet osob, od roku 1991 přepočteno na pracovní síly.

** Od roku 1981 celkové výnosy knihovny.